ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XXVI
Број 710
7. август 1965.

Dan Barry

ФЛАШ ГОРДОН

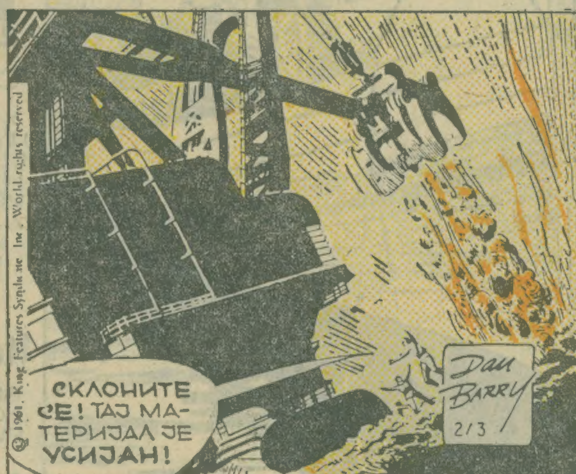

КРОЗ ВЕКОВЕ

ПРЕ СТО ГОДИНА

У вреле августовске дане пре читавог једног века, то јест 1865. године, читаоци широм света читали су у доколици, између осталих, и ове занимљиве вести.

ПЕТРОГРАД. Енглески инжењер Стивенсон положио је 1848. године основу за употребу гвожђа као једног од главних грађевинских материјала саградивши гвоздени мост преко мореуза Менеј. Отада је у Енглеској подигнуто много металних грађевина разних намена. У последње време и код нас у Русији метална грађевинска дела добијају предност над каме-

ним. У Апраксиновом трговачком безистану гради се низ двоспратних радњи чије се подизање одвија необичном брзином.

РИМ. Један од најбољих италијанских песника Регалди организује међународно прикупљање новчаних прилога за подизање споменика у Атини славном старогрчком песнику Хомеру.

ПАРИЗ. Александру Дими забрањено је држање јавних предавања јер је у једном од њих казао да је он учинио више за лионске раднике но цар Наполеон III а за антверпенске више од краља Леополда.

БЕЧ. Једном од најбољих тенора Немачке, недавно преминулом Барту, музички свет може бити захвалан што је сачувано Бетовеново дело „Аделаида". Незадовољан овим својим делом, чувени композитор хтео је да га спали. Барт, који је случајно стигао у том тренутку, замолио је композитора да му дозволи да га најпре отпева. Уз Бетовенову клавирску пратњу Барт је својим лепим, изражајним гласом тако отпевао данас познату арију да је Бетовен скочио, загрлио га и изјавио да одустаје од спаљивања своје композиције.

У ОВОМ БРОЈУ:

Природне лепоте наше земље

ХВАР — »ЈАДРАНСКА МАДЕРА«

ГРАД Хвар се развио у малом заливу, на југозападној обали истоименог острва, на месту некадашње грчке насеобине Димос. Прошао је кроз бурну историју, о чему сведоче многобројни споменици: тврђава, арсенал, сахат-кула, палате племићких породица, фрањевачки самостан итд.

Хвар је познат по својој изврсној клими. У иностранству га називају „Јадранском Мадером" (бечки климатолог Јулиус фон Хан). Клима Хвара је боља него у чувеној Ници на Азурној обали (Француска). У овом граду сунце сија годишње 2715 часова (у Ници 2706). Просечна температура ваздуха зими је око 9°Ц; најтоплије је у јулу — просечно 25°Ц. Лети су кише врло ретке — од почетка јуна до краја септембра излучи се свега 123 мм падавина (у Ници 125 мм). Снег је ретка појава и оних дана када он пада угоститељи дају гостима потпуно бесплатан пансион (то се не дешава често — највише 1—2 дана у току зиме)! Хвар посећује годишње око 26 хиљада туриста, од којих је преко 10 хиљада из иностранства. Гостима стоји на располагању 5 великих хотела и 1200 лежаја у приватним собама.

НАШИМ ЧИТАОЦИМА

НАЈНОВИЈЕ ПРОМЕНЕ НА ТРЖИШТУ ДОВЕЛЕ СУ И „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК" У СИТУАЦИЈУ ДА ПОВЕЋА ЦЕНУ. ОД ОВОГ БРОЈА НАШ ЛИСТ КОШТАЋЕ 50 ДИНАРА. МАДА СУ НЕДЕЉНИ ЛИСТОВИ, ПРЕПОРУКОМ ПОСЛОВНОГ УДРУЖЕЊА НОВИНСКИХ ПРЕДУЗЕЋА БИЛИ УПУЋЕНИ НА СЛОБОДНО ФОРМИРАЊЕ ЦЕНА ПРЕМА СТВАРНИМ ТРОШКОВИМА — НОВА ЦЕНА „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА" ИПАК НИЈЕ ЕКОНОМСКА. ОДЛУЧИЛИ СМО СЕ ЗА МИНИМАЛНО ПОВЕЋАЊЕ У ЖЕЉИ ДА ЛИСТ ОСТАНЕ ПРИСТУПАЧАН ЧИТАОЦИМА.

УРЕДНИШТВО

АНЕГДОТЕ

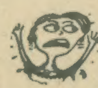

ЕПИТАФ

За славног француског глумца Леметра причају да је волео сва могућа одликовања, признања и положаје. Због тога му је Ренан саставио овај епитаф:

„Овде лежи Леметр. То је једино место које он није тражио".

КРИТИКА

Директор једног листа понудио је 1900. године француском књижевнику Морису Баресу да води рубрику књижевне критике. Барес је одбио понуду рекавши:

— Не бих могао да хвалим јер не умем да лажем; не бих могао ни да грдим пошто волим да се допадам људима.

ЗАБУНА

Пре неколико година један савремени амерички књижевник, боравећи у Паризу, пошао је да посети Марсела Пањола.

— Господин Пањол није овде! — одговори му нека девојка која је дошла да му отвори врата.

— Није ту? — зачуди се Американац. — Али, рекао ми је да ће ме чекати код куће!

— То је могућно, господине — на то ће девојка — јер он станује спрат више...

ШТО ДОЛИКУЈЕ ЈУПИТЕРУ

Један млад драмски писац дошао је Бернарду Шоу да би му прочитао своју прву комедију.

— Кажите ми ваше искрено мишљење — замолио је младић Шоа.

— Овако слаб комад смео би да напише само један већ реномирани писац — одговорио му је Шо.

НЕПОТРЕБАН ТРУД

Пролазећи једном поред гробља Марк Твен је угледао групу радника који су нешто мерили и премеравали.

— Шта то радите? — запита их он.

— Ова жичана ограда око гробља није довољна — објаснили су му они. — Треба да се подигне зид.

— Зид? Чему? — на то ће Твен. — Они који су унутра не могу напоље, а они који су напољу не желе унутра.

ЊЕГОВА СРЕЋА

Чувени бечки хирург Билрот свирао је једном са Јоханесом Брамсом једну сонату за чело и клавир. Тек што је одјекнуо последњи акорд, Билрот рече Брамсу:

— Драги Брамсе, ви сте свирали са толико жара да сам ја једва чуо своје чело.

— Будите срећни што нисте — одврати му Брамс.

Ripley's — Веровали или не!

ПИТЕР ПЕТЕМАН

ПОЗНАТИ ХОЛАНДСКИ СЛИКАР УМРО ЈЕ ОД СТРАХА КАД ЈЕ ВИДЕО КАКО **ЈЕДАН СКЕЛЕТ У ЊЕГОВОМ СТУДИЈУ ИГРА** — СЛИКАР НИЈЕ НИ СЛУТИО ДА КОСТУР, КОЈИ МУ ЈЕ СЛУЖИО КАО МОДЕЛ, ПОДРХТАВА ЗБОГ ЗЕМЉОТРЕСА (18. СЕПТЕМБАР 1692)

ЦРВЕНА РЕКА

РИО ТИНТО, РЕКА У ШПАНИЈИ, САДРЖИ ЈЕДАН МИНЕРАЛНИ РАСТВОР КОЈИ У ДОДИРУ С ВАЗДУХОМ **ЧИТАВУ РЕКУ ОБОЈИ ЦРВЕНО**

ОВА СТАТУА

У КАТЕДРАЛИ У МОУ (ФРАНЦУСКА) УСПОМЕНА ЈЕ НА ЧОВЕКА КОЈИ ЈЕ ЗА ЧИТАВО ВРЕМЕ ЊЕНОГ ПОДИЗАЊА СВАКОГ ДАНА СВАКОМ РАДНИКУ ДАВАО ПО ЈЕДНУ ЈАБУКУ. **КАТЕДРАЛА ЈЕ ПОДИЗАНА 25 ГОДИНА**

ЗУБ Исака Њутна

БИО ЈЕ ПРОДАН ЛОРДУ ШЕФТСБЕРИЈУ ЗА **1.500.000** ДИНАРА (1816)

ПТИЦА ТИГАР

ЈУЖНОАМЕРИЧКИ **БУКАВАЦ** ИСПУШТА ГЛАСОВЕ КОЈИ ЗВУЧЕ КАО РИКА ТИГРА

МИРИСНИ ПИШТОЉ

ПИШТОЉ СА УГРАЂЕНИМ ЧАСОВНИКОМ КОЈИ ЈЕ, КАД МУ СЕ ПОВУЧЕ ОРОЗ, ИЗБАЦИВАО МЛАЗ МИРИСА — **БИО ЈЕ ИЗРАЂЕН У ШВАЈЦАРСКОЈ ПОЧЕТКОМ 19 ВЕКА**

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

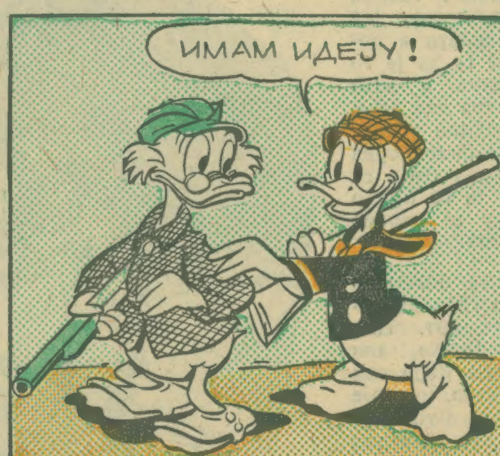

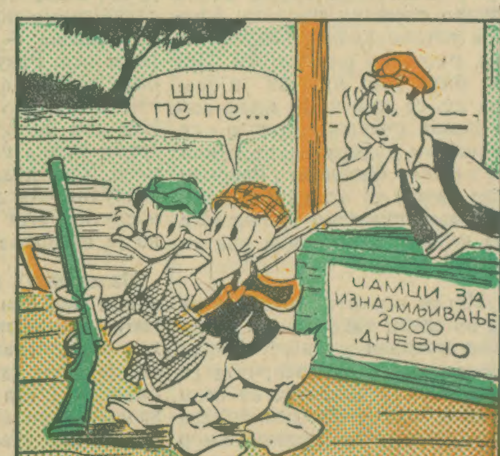

СПОРТ

СА АТЛЕТСКИХ СТАЗА У СВЕТУ

РЕКОРДЕР БЕЗ НАСЛЕДНИКА

Зашто се тако ретко обара светски рекорд на 800 метара?

ПОЧЕТКОМ ове године све је изненадила вест да ће двоструки олимпијски победник у Токију, Новозеланђанин Питер Снел, напустити атлетику. У тренутку кад су сви од њега очекивали велике подвиге, Снел је изјавио да због заузетости на свом редовном послу не може више да тренира колико је потребно да би се постизали светски резултати и зато хоће да се повуче као прави ас. Снел је запослен у једном дуванском комбинату и мора много да путује и никако не може да усклади тренинг и посао. Осим тога, желео је сам да напише књигу о својим спортским успесима, због чега би изгубио статус аматера.

Али, Снел је ипак нашао снаге и времена да се припреми и за ову сезону, па је током јуна и јула, на турнеји по Европи учествовао у неколико јаких трка и обично — губио.

Шта се то догодило са светским рекордером на 800 метара и олимпијским победником у две најтеже трке: на 800 и 1.500 метара? Зар Снел више не може да се врати у форму и покуша да оствари своје обећање дато после олимпијаде, да ће оборити светски рекорд и на 1.500 метара, који још држи Аустралијанац Елиот, иако су многи покушали да му га одузму.

По свему изгледа да Снел више никада неће бити опасан противник на стази као у Токију, кад је својим темпом уништио наде и жеље многих фаворита, нарочито Француза Жазија. Али Снелово име ће се, вероватно, још дуго задржати на листи светских рекордера, јер се на стази од 800 метара најбољи резултати врло ретко постижу.

ПИТЕР СНЕЛ (ДЕСНО) ЧЕСТИТА КЛАРКУ НОВИ РЕКОРД НА 5.000 МЕТАРА

Откако је 1955. године Белгијанац Роже Моенс, на стадиону „Бисле“ у Ослу, предвођен Норвежанином Бојсеном, оборио светски рекорд на 800 м. и био први атлетичар који је ту стазу претрчао са резултатом испод 1:46,0 (1:45,7), многи су покушавали да поправе овај рекорд. У то време најбољи резултат на 1.500 метара био је 3:40,8, а на 5.000 метара 13:40,6. Отада стазу од 1.500 м претрчао је са бољим резултатом 41 атлетичар (само седморица ове године), а бољи резултат на 5.000 м постигло је 16 тркача.

Само је стаза на 800 метара остала најтежа за све атлетичаре и мада многи покушавају да оборе светски рекорд и трче испод 1:46,0, мали је број оних којима је то пошло за руком. Питер Снел је оборио Моенсов рекорд и постигао фантастичан резултат 1:44,3, док је Канађанин Бил Кротерс, други у Токију иза Снела, постигао 1:45,6. Остали се могу избројати на прсте једне руке: Американац Морган Грот (1:45,7) и његов земљак Том Картнеј (1:45,8), Џорџ Кер са Јамајке (1:45,8) и Вилсон Кипригут, из Кеније (1:45,9).

Зашто су тако ретки тркачи светске класе на овој стази? Има неколико објашњења, али атлетски стручњаци углавном највише верују да се на 800 м постижу релативно ретко добри резултати због тога што ову стазу обично трче они атлетичари који се такмиче и на 400 метара. Стручњаци тврде да тркачи на 400 м поред брзине немају и потребну издржљивост и снагу, па зато првих 400 м претрче са одличним резултатом, а затим у другом кругу много попусте. Они зато Снела истичу као типичног тркача на 800 метара, јер он постиже одличне резултате и на 1.500 метара.

Француски атлетски стручњаци надали су се да ће њихов рекордер Мишел Жази, који је ове сезоне био у изванредној форми и такмичио се на свим стазама од 1.500 м до 5.000 м (оборио је светски рекорд на 3.000 м) опробати срећу и на 800 метара. Али, он није имао храбрости, ни довољно свежине; напустио је изненада такмичења и отпутовао у планине да се одмори.

*

Можда ће се Жази припремати да ову стазу трчи на Олимпијади у Мексику, 1968. године

ЕЛИОТ ПОНОВО ТРЕНИРА У ПЕСКУ

Вести које су из Европе и Америке стизале у Аустралију о сензационалним светским рекордима које је Аустралијанац Рон Кларк обарао као од шале, узнемириле су његовог земљака Херберта Елиота, светског рекордера на 1.500 метара. Сада се први пут у Аустралији више говори о једном тркачу него о Елиоту, чак и у данима кад је постизао своје најбоље резултате.

Елиот се дуго није такмичио и његов тренер, чувени стручњак који је одгајио многе познате тркаче, Перси Керети, изјавио је недавно новинарима да Елиот опет тренира.

„Успеси које постиже Рон Кларк и симпатије које му сви упућују, заголицале су уши мог ученика Елиота и он се поново спрема да преузме славу од Кларка“.

Елиот већ неколико недеља трчи по песковитим динама у Портсију, малом градићу удаљеном 100 км од Мелбурна. Познато је да су Елиот и његов тренер пре свих такмичења, на којима је Елиот трчао и постизао светске рекорде, проводили извесно време на овом месту где је Елиот у напорним припремама непрекидно трчао бос по песку.

Елиот нема више од 28 година и његов тренер верује да ће он крајем године, кад у Аустралији тек почиње права атлетска сезона, свима причинити велико изненађење. Али, тада ће трчати 5.000 метара са жељом да од Рона Кларка одузме светски резултат од 13:25,8.

Ако Елиот то заиста буде постигао то ће бити највећа сензација у атлетском свету, јер су сви већ почели да га заборављају.

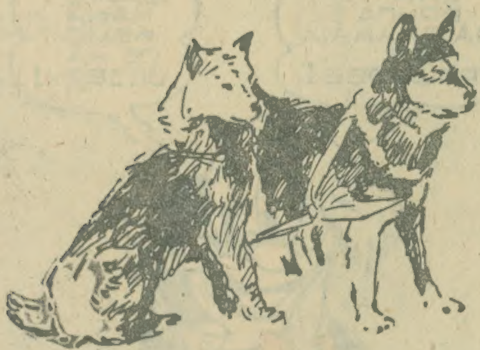

О опасностима са којима је суочен онај ко живи у пустим крајевима Аљаске прича у овом чланку један трговац из Канаде.

ЖИВОТ СА ПСИМА НА АЉАСЦИ

Не знам ко је био уморнији: ја или мојих осам паса који су ме вукли преко снежних предела Аљаске готово хиљаду километара, ретко се одмарајући. Пси су били јако мршави и једва су се вукли. И када сам најмање очекивао нагло су скренули надесно и појурили највећом брзином. Разумео сам зашто су то урадили тек кад сам приметио једног јелена који се изазивачки кретао према нама.

Нагли заокрет избацио ме је из санки тако да сам се нашао затрпан у снегу. Поред мене лежале су преврнуте санке које су закачиле за неки камен, док су пси ослобођени веза јурили за јеленом. Уморни, нису могли да се мере са јеленом и ускоро су се вратили покуњене главе на место где су ме преврнули. Ту смо и заноћили.

То је само један од многих непријатних доживљаја које сам имао са тим чупавим, дивљим, немилосрдним и неустрашивим неваљалцима. Понекад сам их чак мрзео али то је брзо пролазило јер, у суштини, у дивљини може да преживи само онај ко не подлеже осећањима.

Али, да они могу бити и другачији показаће вам овај пример. Возећи пре годину дана нека врло скупоцена крзна журио сам кроз мећаву да бих што пре предао робу трговцима који су ме чекали. Не знам како је челни пас, од кога је све зависило, налетео на ивицу једног глечера са кога смо се сурвали у провалију. Том приликом је страдало седам паса. Једини је преживео челни пас Буцко. Успео сам некако да се извучем и помогнем Буцку да се и он извуче. Буцко као да је осећао своју кривицу: није смео да ми се приближи.

Приликом пада у провалију повредио сам ногу тако да се нисам могао на њу ослонити. Успео сам да спасем нешто кожа и да упрегнем Буцка. У почетку сам покушао да идем поред санки, али како ме је нога све више болела и сам сам сео на њих. Буцко је стрпљиво извлачио и последњим атом снаге из себе, исцрпен и изгладнео.

Често сам застајао да се Буцко одмори, али глад нас је све више мучила. У таквим случајевима постоји само једно решење — заклати и појести пса. Разуме се да је то била тешка одлука и зато сам је одлагао пуна два дана. Кад сам се пробудио трећег јутра, Буцка није било поред мене. Сва дозивања била су узалудна. Да ли је то Буцко наслутио шта му се спрема па је на време умакао?

Изгладнео и са болесном ногом био сам осуђен на лагану и сигурну смрт. Цео дан сам дозивао Буцка, али све је било узалуд. Када сам следећег јутра устао, на моје велико изненађење Буцко је весело скакутао око мене док је у близини санки лежао цео јеленски бут. Како је Буцко дошао до тог бута никад нисам дознао. Да ли је сам успео да убије јелена или је јелен био жртва неке веће животиње тешко је било рећи. Било како било, Буцко и ја смо се добро окрепили и стигли у логор на време.

Иако постоји неколико авионских линија и добра аутострада, на Аљасци се саобраћај између мањих места углавном обавља санкама у које су упрегнути пси. Не може се замислити ниједна кућа без паса и уколико неко има више паса утолико га више цене.

Тек када човек дуже живи са псима може упознати све њихове врлине и мане. Они су интелигентни и необично одани. Њихов живот је веома напоран. У борби за опстанак они не бирају средства. Услед непрекидних сукоба ретко који од ових паса да не носи ожиљке, трагове међусобних борби.

Улога челног пса

Челни пси имају необично важну улогу у запрези. Међутим, они се не рађају са том особином већ се одмалена на то припремају. Обично се изабере једно штене које изгледа најнапредније и почне да се фаворизује. Оно добија најбољу храну, не везује се као остали пси већ слободно шета.

Тешко оном псу или човеку који се замери овим псима.

Једном приликом сам управљао запрегом чијег вођу нисам добро познавао. Прелазили смо преко једне залеђене површине где се клизало двадесетак дечака. Дечаци су почели да задиркују псе клизајући се око њих и вукући их за репове. Опомињао сам их да се уклоне, али узалуд. Једног тренутка један дечко је пао близу запреге. И пре него што сам имао времена да интервенишем дете је било растргнуто. После тога никад нисам ишао без оружја или без вође запреге кога сам добро познавао и који би ме бранио. Јер ако вам је челни пас пријатељ нико од осталих паса не сме ни да вас попреко погледа.

Најбољи вођа запреге кога сам икад упознао била је једна кучка по имену Кобук. Била је то дугонога животиња са широким грудима као у лава. Али, имала је једну велику ману: била је непоправиви клептоман. Крала је све што види, од свакога сем од мене и од мог ортака Теда Била.

Прошлог лета стигли смо у једно мало место на реци Јукону, на Аљасци. Пре нас су стигли неки трговци са великим санкама пуним робе. Санке са робом стајале су напољу. Није било опасности да их неко украде пошто је дан тада трајао 24 часа док су се на снегу јасно видели трагови. Али упркос несумњивом поштењу становника, роба из санки почела је да нестаје. Људи су гледали једни у друге са подозрењем и свако је сваком изгледао лопов. Нарочито смо ми странци били сумњиви.

Један бродић је био укотвљен на реци Јукон. Капетан брода је био мој стари пријатељ. Катарка брода је била оборена и на њој су висиле рибе које су се сушиле. Рекао сам му да склони рибе јер би могао неки пас да их поједе. Али капетан је био сигуран да ниједан пас на свету не би могао да се попне на катарку и дохвати рибу.

Тајанствени крадљивац

Истога дана капетан нас је позвао на вечеру, и то — на рибу. Када смо стигли на вечеру, он је био нешто намргођен а место рибе јели смо говедину. Када смо га запитали шта је са рибом он је процедио кроз зубе: „Та проклета кучка их је све појела“ Затим, пошто је извесно време ћутао, рекао је: „Рђав пас страшно рђав пас. Свакако не ћете да га продате. Али платио бих добро. Платићу колико затражите.“

Разуме се да нисмо продали нашу кучку. Цело место ју је заволело и не сумњајући да је она тај тајанствени лопов. У то време цена челних паса кретала се око 20 долара по килограму тежине. Међутим, за Кобуку су нам давали сто долара по килограму што је била огромна свота за једног пса. Када је она била у запрези могли сте мирно да спавате јер ће вас она сигурно одвести у место у које сте пошли, само ако сте једном били тамо са њом.

Једно јутро неки дечак ме је повео да нешто видим. У једној шупи на украденом ћебету лежала је Кобука док се једно мало штене прибијало уз њу. То је било највеће изненађење за све нас јер нисмо били приметили да је била скотна.

Њена јазбина је била одлично снабдевена украденом робом и храном. Чак су и рибе које је украла са катарке биле ту умотане и један пешкир. Али, то је био уједно и крај нашег боравка у том месту јер смо морали да што пре бежимо док не открију лопова. Кренули смо истога дана пошто смо њено штене лепо увили у ћебе и држали га у крилу. Кобука је водила запрегу као и увек само што је с времена на време застајала да се увери да ли је њено штене још са нама.

НАЈНЕОБИЧНИЈА КРАЂА

Статистичари су забележили да је од 1900. године до данас у светској штампи више стотина крађа названо „крађама овог века“. Међутим, једној од најнеобичнијих крађа која је недавно извршена у Отави, листови великог канадског града поклонили су свега неколико редака. Разлог је вероватно у томе што вредност украдених предмета није баснословна.

Крађа је извршена у једном од највећих ентомолошких музеја на свету који припада експерименталној фарми у Отави. У стакленим кутијама музеја налазе се чиодама брижљиво причвршћени за дрвена постоља више десетина хиљада најскупоценијих лептирова. Та шаролика збирка нежних „мумија“ представљала је најпривлачнији и највреднији део музеја који располаже са око четири милиона примерака разних инсеката.

ЛЕВО — AGLAIS URTICAE СЕ НАЛАЗИ СВУДА ГДЕ ИМА КОПРИВЕ

Дрски лопови су непознатим путем продрли у музеј, одабрали 10.000 најлепших лептирова, а затим су ишчезли исто тако неприметно као што су ушли. У целој ствари најтајанственији је разлог извршења ове крађе. Мада украдени лептирови вреде око 10 милиона динара, они се уопште не могу продати јер су врло ретки купци који би их желели набавити, а све украдене витрине регистровала је полиција.

Занимљиво је и то да је ова необична рација на лептирове захтевала екипу виртуозних провалника, јер је требало без шума покренути и изнети око 400 изванредно осетљивих витрина! Канадска жандармерија и општинска полиција још се нису снашле јер је за ову крађу било потребно неколико камиона које нико није ни приметио ни чуо.

Проблем подсећа на полицијске романе у којима је злочин извршен без мотива јер је по цену великог ризика изнет огроман товар који се врло лако могао оштетити а који никоме не може да се прода. Општина Отаве обећала је награду од хиљаду долара оном који укаже на траг извршиоца крађе.

ДОЛЕ — APORIA GRATAEGI ЈЕ ВЕОМА РАСПРОСТРАЊЕНА У ЕВРОПИ

Догодило се у... Догодило се у... Догодило се у...

... Пенсилванији. Према новом закону изгласаном недавно у овој америчкој савезној држави на свим стакленим вратима мораће, у висини очију, да се налази нарочити упадљив знак. Закон је донет пошто је недавно гувернер Пенсилваније — пролетео главом кроз једна стаклена врата.

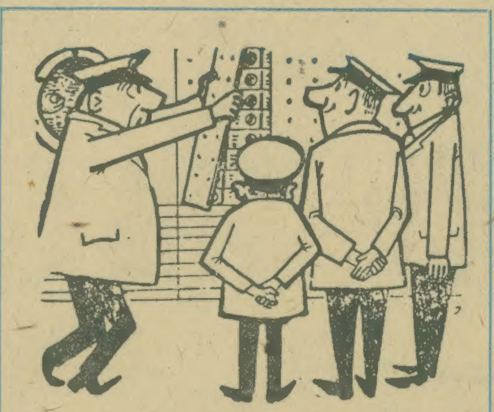

... Мелбурну. Инспектор Јитс држао је будућим цариницима очигледно предавање на палуби једног теретног брода да би им показао где се све може сакрити кријумчарена роба. Када је, примера ради, уклонио изолациону плочу у једном фрижидеру, открио је испод ње 850 транзистора.

... Охају. На једној фудбалској утакмици дошло је до страховитих нереда. У општој гужви насталој после неправедне судијине одлуке било је тешко повређено неколико играча. Утакмица је играна између чланова Лутеранске унутрашње мисије и Лутеранске цркве добрих пастира.

... Анголи. Један ловац на лавове успео је да спасе свог брата из канџи лава на тај начин што је снажно ујео животињу за њушку. Њихов пратилац, који им је носио оружје, „храбро" је побегао чим је угледао лава. Уједени лав урликнуо је од бола и пустио своју жртву.

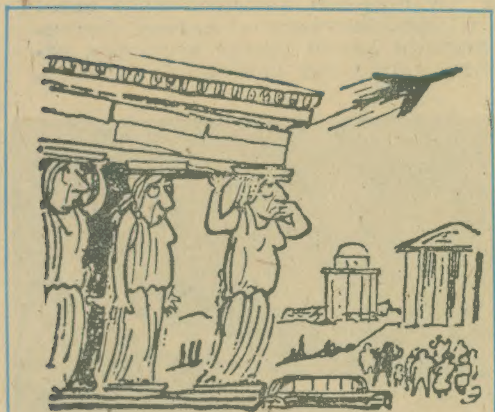

... Атини. Један бивши кустос споменика културе на Акропољу утврдио је да су савремени млазни авиони који надлећу Атину, проузроковали више штете на овој античкој грађевини но сви земљотреси који су досад задесили Атину.

... Калифорнији. Јохана Бакер, која се никад није удавала, прославила је недавно 104. рођендан. Новинарима који су дошли да јој честитају изјавила је да је сигурна да те године не би доживела да се удавала. Јер, њена удата сестра живела је „свега" 96 година.

... Мериленду. Из једне радње провалници су однели четири долара и неколико боца пива. Сопственик је тада набавио пса-чувара. Два дана касније провалници су из те исте радње однели четири долара, неколико боца пива и — пса. Сопственик је после тога препустио заштиту своје радње — полицији.

... Конектикату. Роберт Томас и његова невеста венчали су се у затвореном аутомобилу док су гости стојали поред кола. Разлог: и млада и младожења имали су мале богиње и нису желели да се и њихове званице заразе. Матичар је ушао у кола јер је богиње прележао као дете.

ТУАРЕЗИ

У пределу камените сахарске пустиње између Гадама, Тумбуктуа и Агадира простире се пустињска територија Хогар на којој живи око 250.000 Туарега. На површини од милион квадратних километара очували су се многи прадедовски обичаји од којих су неки стари неколико хиљада година. Толико износи и старост слика јединствене лепоте које се свакодневно откривају у пећинама и на зидовима стеновитих склоништа вилинског изгледа.

Оно што код муслимана Туарега највише зачуђује је изузетно повољан положај жене која је равноправна, а у многим случајевима и претпостављена мушкарцу.

Овај поносни сахарски народ води по традицији порекло од једне племените жене зване Тин-хи-нан око чије је личности народно предање исткало безброј дивних прича. Око једног преисламског налазишта недалеко од Абалеса откривени су заиста трагови ове жене — краљице коју је књижевник Пјер Беноа овековечио као Антинеу.

Жене код Туарега као да све носе печат изванредне лепоте и отмености краљице Тин-хи-нан. Оне су слободне, живо и разборито говоре, а сваком намернику љубазно пружају руку. Лице им је откривено и не знају за зар и фереџу. Мушкарци се код Туарега не сматрају супериорни и у току целог живота указују дубоко поштовање женама.

Мушкарац жену сматра за равноправног, па чак и способнијег партнера од себе у браку. Када се роди дете она напушта мужа за 40 дана и враћа му се тек када јој он донесе нове хаљине, сандале, накит и друге понуде у знак признања њене нове улоге мајке.

ПЕЋИНСКИ ЦРТЕЖ

Васпитање деце, мушкараца и девојчица, је потпуно поверено мајци. Скоро све жене знају да читају и пишу „тифинаг", језик либијског порекла који само ово номадско племе употребљава. Мушкарци више пишу и читају арапски. Жене су према томе чувари прадедовских традиција и етничке чистоте.

Жене Туарега су живље, способније за послове и бољи преговарачи од мушкараца. Заосталост мушкараца добија и свој спољни печат у фереџи коју они носе. Женском детету се дају све предности које се у другим примитивним срединама указују мушком потомству. Девојчица се упознаје са ботаником да би умела да одабира лековито биље кувањем, шивењем предењем козје длаке, постављањем шатора, вештином прављења фризуре. Мајка учи ћерку да чита и пише, даје јој часове из Корана, упућује је у лепоте поезије и литературе.

ЛЕВО: ТУАРЕЗИ — ЖЕНА И МУШКАРАЦ ПОД ВЕЛОМ

Највећа вештина жене Туарега је свирање на иструменту са једном жицом званом „ламзад". Она је такав мајстор те уметности да својим свирањем може да изазове љубав, наклоност, допадање и дивљење мушкарца. Нада да ће чути мађијску свирку воље не жене побуђује ратника Туарега на највећа витешка дела.

Млада сахарска жена може слободно да бира мушкарца кога жели за брак. Жена Туарега има право да отера лошег мужа и да тражи развод од њега. Довољно је да она оптужи мужа за запостављање и лош поступак па да добије развод.

ТАКУБА, ПРАСТАРА ИГРА МАЧЕВИМА

Обичаји Туарега иду укорак са најнапреднијим уставима света. Као бракоразводни узрок сматра се и неслагање нарави супружника.

Жена Туарега боји своје лице жућкастом окер бојом а усне и десни индиго плавом бојом. Да би јој поглед био дубљи она угљенише капке. На рукама и око врата носи бројне огрлице, бразлетне и други накит.

Занимљиво је да су жене Туарега често изврсне песникиње и заводе ратнике својим стиховима и дивним љубавним песмама.

Уређује Паја Патак

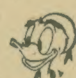

Као и он

Паја вози кола поред литица и Пата сва преплашена каже:

— Уф! Кад год дођеш близу ивице провалије добијем вртоглавицу.

— Угледај се на мене и затвори очи — мирно је посаветова Паја.

Храбар сведок

Судија испитује Белку:

— Кад сте чули први пуцањ на којој сте се раздаљини налазили?

— Око 15 метара.

— А, други?

— Ох! најмање 200 метара — одговори храбра Белка.

Правилан одговор

Влаја, Раја и Гаја играју се у соби кад се изненада на поду појави миш. Раја се уплаши, скочи на столицу и упита браћу:

— Шта мислите, колико дуго живи један миш?

— То зависи од мачке — брзо одговори Влаја.

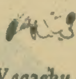

Расејаност

Улазећи у аутобус Шиља примети на уличном часовнику да је 9.30 часова. Две улице даље примети други часовник који је показивао 9.15 часова.

— Ух! — повика Шиља — узео сам аутобус у погрешном правцу.

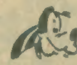

Ни за шта

Починио Шиља теже кривично дело и да би бар некако умилостивио судију, он каже:

— Веома сам уцвељен што сам вам задао толико посла ни за шта.

Јок возач

Пата одскора почела да вози кола и љутито каже Паји:

— Ух, што ме нервирају ови глупи пешаци. Зар баш морају да се шетају посред улице?

На то јој Паја мирно примети:

— Пато, буди љубазна па спусти кола с тротоара.

Јаче од њега

Жали се Шиља лекару:

— Драги докторе, не знам шта да радим, али ја сваког јутра морам да одем до оближње ливаде и наберем свеже траве за јагње...

— Па шта има у том необичног? — чуди се лекар.

— Како да нема — каже сетно Шиља — кад ја уопште и немам јагње.

ПРЕРИЈА

ПО РОМАНУ Ф. КУПЕРА

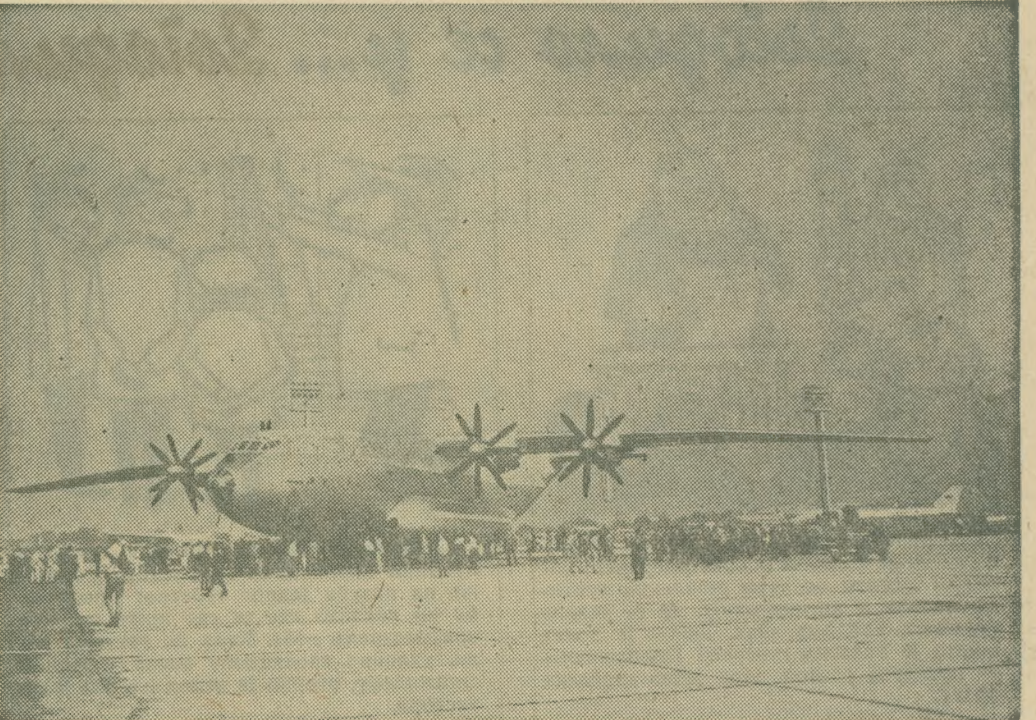

НАЈВЕЋИ АВИОН НАЈВЕЋИ АПАРАТ НА НЕДАВНО ОРГАНИЗОВАНОЈ ИЗЛОЖБИ АВИЈАЦИЈЕ И КОСМОНАУТИКЕ У ПАРИЗУ НЕСУМЊИВО ЈЕ БИО СОВЈЕТСКИ АВИОН „АН—22" КОЈИ ИМА ЧЕТИРИ ТУРБО—МОТОРА. КАПАЦИТЕТ АВИОНА: 720 ПУТНИКА

ВОЗИЛО ЗА СВАКУ ПРИЛИКУ

НАЈБРЖИ ХЕЛИКОПТЕР

НАЈБРЖИ ХЕЛИКОПТЕР НА СВЕТУ ПРИКАЗАЛИ СУ НЕДАВНО АМЕРИКАНЦИ У ПАРИЗУ. ХЕЛИКОПТЕР Х4—51А ИМА МЛАЗНИ МОТОР И МОЖЕ ДА ПОСТИГНЕ БРЗИНУ ОД 410 КИЛОМЕТАРА НА ЧАС

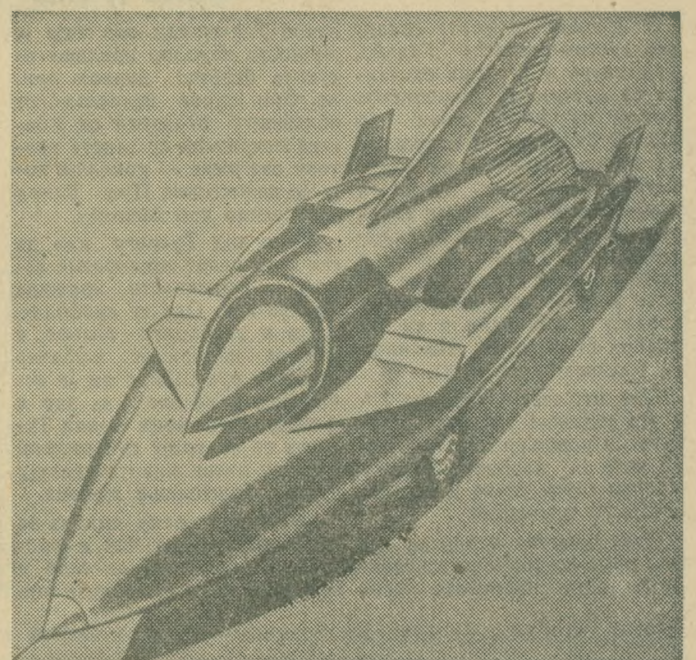

ЗА НОВИ РЕКОРД

САДАШЊИ АПСОЛУТНИ РЕКОРДЕР У ВРЗИНИ НА ЗЕМЉИ, АРТ АРФОНС, НАМЕРАВА ДА НА ИСУШЕНОЈ ПОВРШИНИ СЛАНОГ ЈЕЗЕРА У ЈУТАХУ АУТОМОБИЛОМ СЛИЧНИМ РАКЕТИ, КОЈИ ВИДИТЕ НА НАШЕМ СНИМКУ, ОБОРИ СВОЈ СОПСТВЕНИ РЕКОРД. САДАШЊИ РЕКОРД АРТА АРФОНСА ИЗНОСИ 900 КИЛОМЕТАРА НА ЧАС А ПОСТИГАО ГА ЈЕ СВОЈИМ КОЛИМА НАЗВАНИМ „ЗЕЛЕНО ЧУДОВИШТЕ"

ЛУНОЛОШКА ЛАБОРАТОРИЈА

ЗА СВОЈЕ ПРВЕ КОСМИЧКЕ ПУТНИКЕ КОЈИ ЋЕ СТИЋИ НА МЕСЕЦ, АМЕРИЧКИ НАУЧНИЦИ ПРОЈЕКТОВАЛИ СУ ПОКРЕТНУ ГЕОЛОШКУ, ТАЧНИЈЕ РЕЧЕНО ЛУНОЛОШКУ ЛАБОРАТОРИЈУ (ГЕА=ЗЕМЉА, ЛУНА=МЕСЕЦ). ОВО ВОЗИЛО, ТЕШКО ОСАМ ТОНА, ТРЕБА ДА ОЛАКША КОСМОНАУТИМА ПРОУЧАВАЊЕ УСЛОВА ЗА ЖИВОТ НА МЕСЕЦУ И ДА ИМ ОМОГУЋИ ИСПИТИВАЊЕ ТЛА И ЕВЕНТУАЛНОГ РУДНОГ БЛАГА

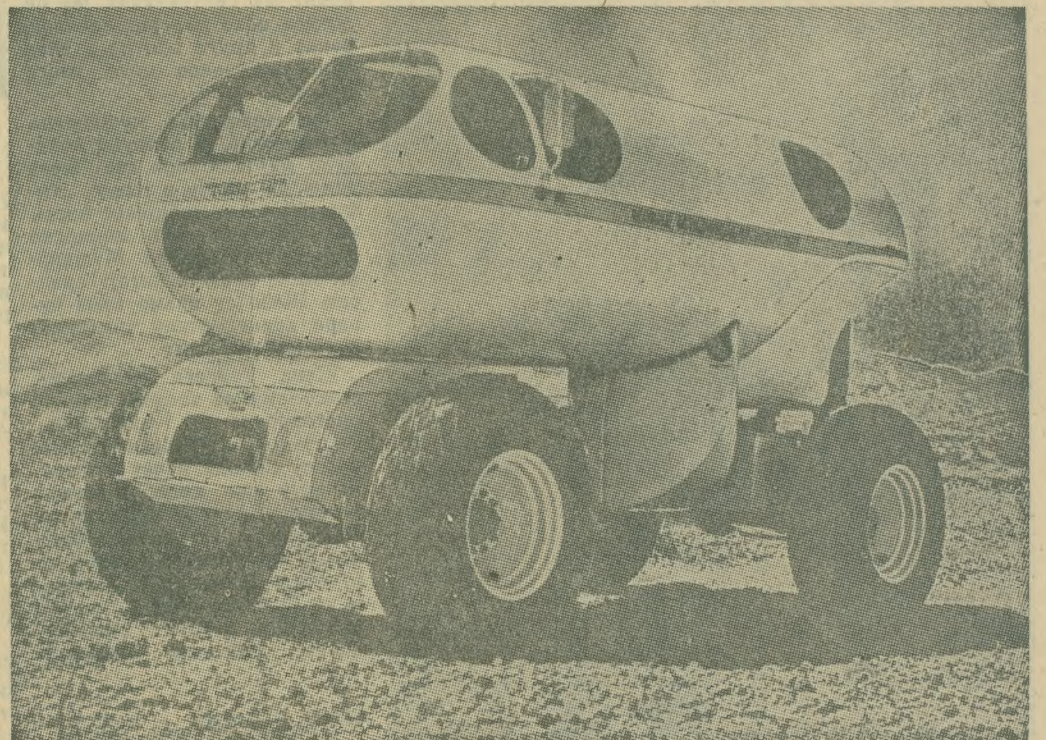

ШАРЕНА ВРТЕШКА

Бројач јаја

Швеђанин Ханс Јенсен пријавио је недавно америчком уреду за патенте свој прона-

лазак: уређај који се ставља кокошки испод репа и који региструје свако снесено јаје. Проналазак је пантентован под бројем 3123044.

Педантност

Путујући трговци из Коста рике, који обилазе вашаре преносећи своју робу на магарцима, жале се на педантност костариканске полици-

је. Да би им издали дозволу за трговање, полицајци захтевају од трговаца шест њихових фотографија и по две фотографије — сваког магарца.

Вечита свећа

После смрти америчког милијардера Пјерпон-Моргана његови наследници поручили су свећу тешку неколико тона и поставили је у римску катедралу светог Петра. Када би ова свећа била непрестано

упаљена изгорела би тек послет девет година. Али, како се према жељи дародавца свећа пали само у дане великог поста и дане када се држи помен Моргану то ће највећа свећа на свету догорети тек кроз неколико хиљада година.

Књига и људи

У свим библиотекама на свету данас се чува око 770 милиона књига, брошура, часописа, новина и слично.

Стручњаци су прорачунали да на сваку књигу — што зависи од сваке земље појединачно — долази 4 до 40 читалаца.

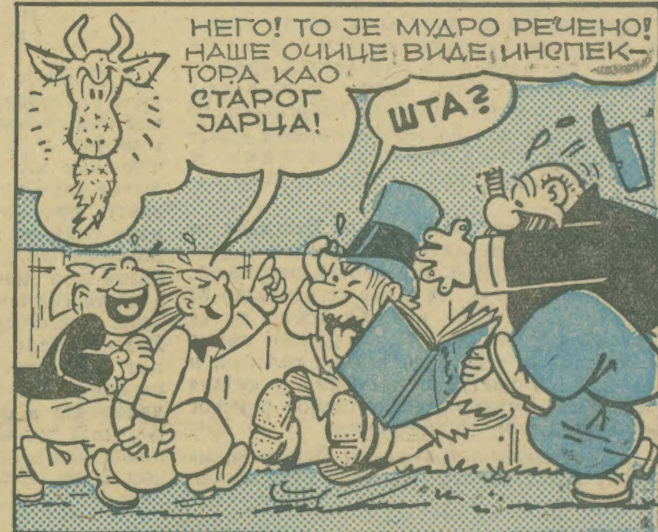

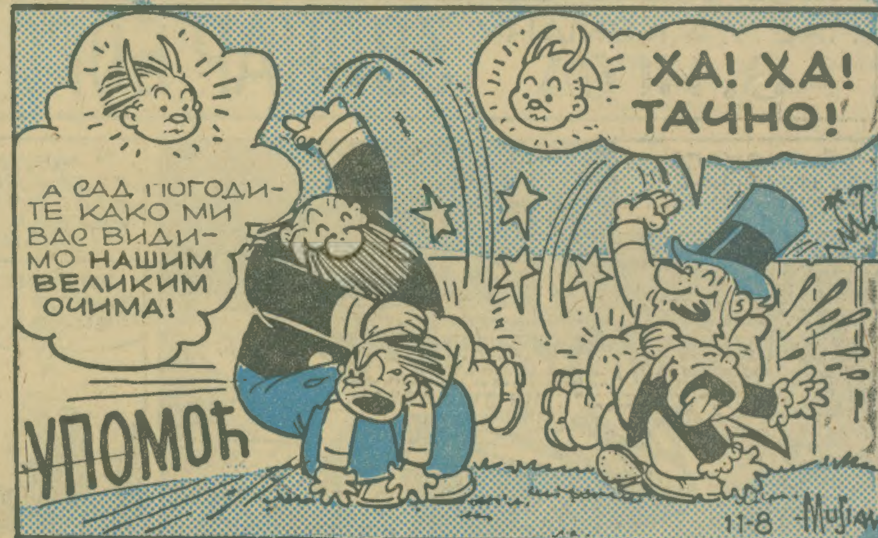

како је изгледао КОЛУМБО

„А зар се то до данас није знало?“ — запитаћете. Јер, у разним историјским списима, па чак и у уџбеницима може се наћи Колумбов лик. Све је то тако, али сви нама познати портрети великог морепловца начињени су тек после његове смрти.

Тек недавно доктор Рихард Гетенс, одличан зналац нумизматике, нашао је бронзану медаљу на којој је израђен профил једног човека и на којој пише „Кристофоро Колумбо“.

Доктор Гетенс је утврдио да је у другој половини прошлог века ова медаља припадала неком Италијану. Сматрало се да је била искована у 17. веку. Тај податак учинио се научницима невероватан.

Оправдано се могло претпоставити да је медаља старијег порекла. Њене ивице нису биле тако лепо изглачане као што је постало уобичајено почев од 1520. године. Слова у натпису подсећала су на готско писмо. Према неким знацима могло се закључити да је медаља дело италијанских мајстора.

Страсни нумизматичар Гетенс желео је да по сваку цену утврди да ли је лик на медаљи заиста Колумбов. Његово истраживање било је олакшано тиме што је на медаљи Ко-

лумбо дат са полуотвореним устима. Јер, у Италији оног времена када је Колумбо живео постојала је сликарска школа за коју је баш тај детаљ — полуотворена уста — био карактеристичан. То је била школа падовљанског натурализма. Њен расцват обухвата период од 1480. до 1510. године, то јест време у коме је Колумбо живео. Уметник је, очигледно, видео Колумба. Тај сусрет могао се догодити само у Шпанији, и то последњих година морепловчевог живота. Историчарима уметности познато је да је у то време један од падовљанских сликара-натуралиста напустио Италију и отпутовао „некуд у Европу“. Био је то Гвидо Мацуони, један од најбољих портретиста те епохе.

Трка за дечаке

У Сједињеним Америчким Државама у последње време стекле су популарност аутомобилске трке за дечаке од 4 до 10 година. Трке се одржавају недељом пред родитељима и многобројном публиком на правим аутодромима. Возила која представљају слику и прилику модела за одрасле шампионе, опремљена су моторима косачица за траву и развијају брзину од 40 километара на сат. Механизам машине је необично упрошћен тако да су будући шампиони у стању да брзо овладају вештином управљања возилом. „Возачи од једног метра“ носе за време такмичења несаломљиве наочари, металан шлем и пластични комбинезон. На циљу се, као и на правим тркама, налазе санитетска кола, судије и мерачи времена са хронометрима.

Помпеји у Србији

На великом војном путу који је од древних времена спајао Визант и Сингидунум (касније Београд) — у римском раздобљу, тамо близу Ниша, цветало је једно насеље, у античким географским картама и итинераријумима (списак путева у римско доба са ознаком удаљености) означено као: Президијум Помпеји.

У чувеном Антонинском итинераријуму (путовођи по римском царству из друге половине III века) — ово насеље било је означено као преноћиште (мансио). Путник је могао у њему после дневног путовања да се добро окупа, потом нахрани и удобно преноћи. Оваква преноћишта у римско време налазила су се само у већим насељима уз главне путеве. Званични путници одмарали су се у посебним зградама. Тачно се знало када ће путник стићи у одређени „мансио“, јер су римски итинераријуми показивали не само удаљеност од једног места до другог већ и где ће се мењати запрега, кола или коњи.

Уз путеве постојале су посебне станице, сменишта (мутацио), и звале су се по оближњим селима или броју миљоказа, рачунајући од последњег преноћишта. Тако је, на пример, од тадашњег Београда прво смениште било на превоју код Малог Мокрог Луга, у античким итинераријумима означено као „ad sextum“, што значи: на шестој миљи. Римска миља износила је 1482 м. Дуж путева свака је била означена каменим белегом тако да је путник увек могао да зна колико је прешао и колико му још треба до одређеног места. Поменути Антонински итинераријум био је састављен за јавну употребу и служио је као неопходни приручник за чиновнике и официре који су путовали широм Римског царства.

Римски путеви били су тачно измерени и означени. По правилу шест метара широки, поплочани великим камењем или посути песком. На некима је био усечен колосек за кола. Преко река, потока и провалија водили су камени мостови. Избегавани су заобиласци, и при њиховој изградњи држало се праве линије. Поплочани пут ишао је често низбрдо и узбрдо под великим нагибом.

Велики римски војни пут од Београда до Цариграда, један од најзначајнијих и најбурнијих у историји, износио је, отприлике, 670 римских миља. На њему се налазило 31 преноћиште, а кола и коњи могли су се променити у 43 станице. У римско време уз њега су се развијали велики градови, и био је посут цватућим насељима, у којима је вековима бујао разнолик живот римског и домородачког становништва.

Седмог дана путовања од Београда, на домаку Ниша, пошто је древни путник прошао кроз велике градове Маргус (на ушћу Мораве), Виминациј (код Костолца), где је било седиште VII римске легије и кроз многа китњаста насеља, па кроз Horeum margi (код Ћуприје), који је шест векова био највећи град у унутрашњости Горње Мезије и њен главни магазин хране, и једна од највећих радионица оружја — стигао је на преноћиште у Помпеје. Пре тога, ако је желео да се устави и одмори на путу, могао је да се окупа у римским термама које се и данас користе у Сокобањи.

У Помпеје је стизао пред вечер. Увек је било радозналаца који су на већ одређеним местима очекивали путнике, од којих је понеки могао да буде и врло високи државни чиновник или командант неке легије смештене тамо на неком одредишту према Византу, или на северним дунавским границама великог царства. У Помпејима, поред домаћих житеља, постојао је и војни гарнизон што значи да је у овом насељу било и доста гостионица, где су војници, уз коцкање и испијање бокала одличног вина са Златног брда (Mons aureus — код данашњег Смедерева) — проводили своје слободно време. Било је ту трговаца и занатлија, чиновника и официра, па и поседника земље, који су имали своје куће у насељу, а пољопривредне производе продавали у славном Нишу (Naissusu), или у Ћуприји (Horeum margi), која је била пуна радника — оружара.

Помпеји у Србији свакако нису били онако велелепан град као онај италијански испод Везува. Ни тако стар. Ти наши Помпеји помињу се први пут у II веку наше ере, а заувек нестају негде у VI веку, заједно с многобројним римским насељима уз велику војну цесту која је повезивала Београд и Визант. Још у касном средњем веку, камен из рушевина античке Ћуприје употребљаван је за градњу манастира Раванице и Манасије, а до пре сто година све колибе пожаревачког округа биле су поплочане циглама с ознакама римских легија које су логоровале у великом и сјајном Виминацијуму.

„Ветрови времена и ужаси ратних пустошења“ збрисали су и лепо насеље које је неколико векова носило име Помпеја и било забележено у свим римским итинераријумима као удобно преноћиште уморних путника. Током хиљаду година великим војним путем од Цариграда према Београду кретали су се многобројни народи и освајачи, и сваки је на њему оставио свој траг. Тим путем у далеку Панонију из Цариграда кренули су и словенски првоучитељи Ћирило и Методије. Њиме су се у македонску постојбину вратили њихови прогнани ученици.

Такву судбину, ето, доживели су наши Помпеји, који су се налазили, како је утврдио готово 1300 година после њихове пропасти аматер археолог, песник и војни писац Јован Драгашевић — „на путу из Делиграда у Алексинац, код механе која се зове Нерића хан“. — „Године 1871, кад сам у том крају био, казује Јован Драгашевић, ја сам нарочито предузео да истражим ту Помпеју. Мене је ова стара римска варош утолико више интересовала што сам доста времена слатко провео у студију неаполске — италијанске Помпеје... Путујући туда дођем на једно место које ми се учини да је тако згодно по нарави и укусу римском да су Римљани морали овуда негде настанити се...“

Упоран у свом тражењу овај наш, иначе врло заслужни археолог аматер, испрва није имао успеха. Међутим, он је имао одличан „њух“ у откривању старина и довољно историјског знања да следи древна сведочанства. — И на крају „један сељак рече ми да ту код Нерића хана, где се београдски пут (у ствари антички војни пут) за Алексинац одваја и за Бању, има нешто у долини у њивама, где сељаци ваде неке темеље да себи штошта зидају. Ја полетим тамо, и — на моју велику радост видим да су то темељи од римских кућа. Моја је радост била оправдана, јер је била двострука. Ја не само да сам ту нашао оно што сам тражио него сам наишао први пут на зидове некадашњег грађанског живота. Све развалине, које сам досад по Србији видео римске, бејаху остаци од војничких станова (логора) — овде први пут видех мирни атријум и триклинијум римског грађанина“.

Тако је Јован Драгашевић утврдио где су се налазили наши Помпеји. У средњем веку, од грађевинског камена ових Помпеја, саграђен је град Бован, којем се, као и многим другим у народном предању, приписује да га је градила „проклета Јерина“, жена деспота Ђурђа Бранковића. Милан Милићевић, најбољи зналац Србије свога времена, забележио је за село Бован (1876), које се простире на подручју античких Помпеја — „прича се још и данас да је Бован био, у старо време, велика варош и да се чак и сад у Стамболу пише: „Град Бован и паланка Алексинац“. — Недалеко села Бована, у Милићевићево време, налазило се неко старо и давно напуштено гробље, с великим грубо тесаним каменим надгробним споменицима. У народу се говорило да је то „вампирско гробље“ и да су у њему Турци сахрањивали оне Србе који су се „повампирили“.

Нестанком тих надгробних споменика замео се и последњи видљиви траг Помпејама, чије су зграде већ давно пре тога дубоко прогутали пашњаци и њиве...

НАЈ, НАЈ, НАЈ...

У Немачкој је објављена књига Вернера Ленца „Јединствени у читавом свету“. Аутор је на основу документованих материјала извршио избор догађаја и чињеница из разних крајева широм света. С некима од њих упознаћемо и наше читаоце.

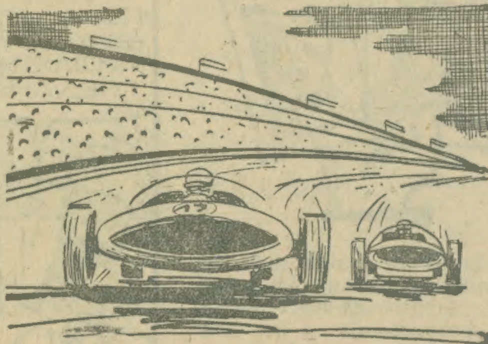

Прве аутомобилске трке биле су организоване 22. јула 1894. године у Француској. Стазу од 126 километара победник је превалио за 6 часова.

*

Најмању армију на свету има Кнежевина Монако. Армија се састоји од два официра и шездесет карабинијера.

*

Најмање рођено дете које су лекари успели да одрже у животу била је једна мала Иркиња по имену Тереза. Она је угледала свет 14 седмица пре рока и била је тешка свега 625 грама.

*

Најкрупнија беба у историји угледала је свет у Канади 1897. године. Беба је била дугачка 76 сантиметара а тежила 10,7 килограма. Срећна мајка, нека Ани Батес, била је висока 224 сантиметра.

*

Највећи комад горског кристала — биљура — пронађен је у Казахстану и тежак је 70 тона. Пре њега за највећи биљур сматран је један бразилски кристал тежак 40 тона.

*

Највећа железничка станица с перонима налази се у Њујорку. Станица је двоспратна, на првом спрату налази се 26 колосека, а на другом 41.

ПРЕМА РОМАНУ В. ИГОА ЗВОНАР БОГОРОДИЧИНЕ ЦРКВЕ

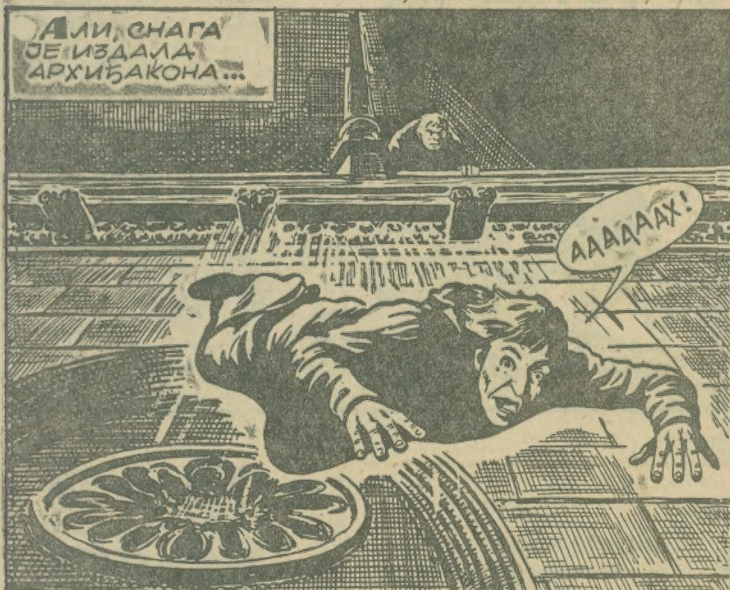

Ђ. ЛОБАЧЕВ

ТАЈАНСТВЕНА ПЕЋИНА ?

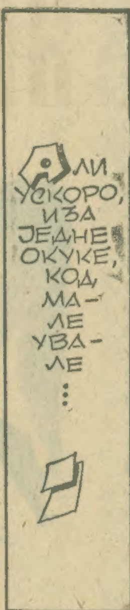

КУПОН БРОЈ 11

Питања:

23. Шта је Драган сигнализирао?
24. Којим се кодом служио?

ОДГОВОРИ НА ПИТАЊА ИЗ КУПОНА БРОЈ 11

23. ______________

24. ______________

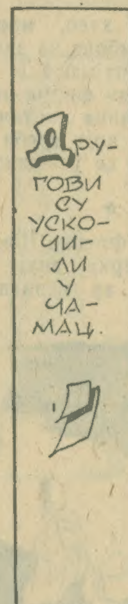

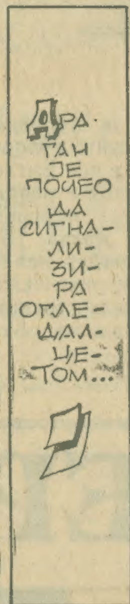

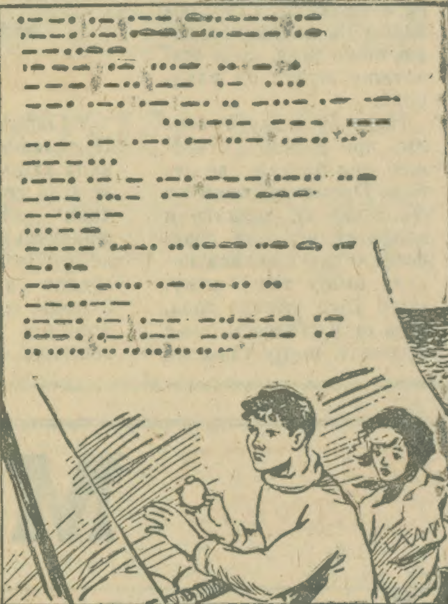

ИСХРАНА ОД МАМУТА ДО ДАНАС

ПРЕ 100.000 година, када је и Европи владала тропска клима а богати биљни свет покривао њене територије, мамут, лептир и човек правили су један другом друштво. Примитивни људи су јели оно што су брали. Поред биљака и плодова они су се сладили гусеницама, глистама, пацовима и гуштерима, а бамбусове стабљике представљале су омиљену салату. Воће је било ситно и дивље, пила се вода, а ватра није постојала.

Праву сласт јела открили су људи тек када су запалили прву ватру. Међутим, кухиња старих народа била је доста једноставна и оскудна све до античких Грка и старих Римљана. Сматра се да су прождрљивост и неумерени гурмански прохтеви везани за Римљане. Император Клаудије је јео по цео дан, а од стола су га морали силом одвајати мртвог пијаног. Млади император Хелиогабал је у току једног обеда јео по 22 јела.

У средњем веку људи су највише јели разно месо и чорбе. Поврће се ретко употребљавало. Али, средњи век је познат и као период велике глади. Требало је дочекати француску револуцију 1789. године и пораст животног стандарда и благостања народа које је она донела да би авет глади нестала у Европи. Велику заслугу за то има и кромпир.

Занимљиво је да се кромпир први пут појавио у Европи 1540. године, али су европски народи били толико непријатељски расположени према њему да су почели да га употребљавају тек око 1750. године. Данас се шест десетина јела на западу Европе справља са кромпирима.

Почетком деветнаестог века у Европи су се појавила нова јела. Велике заслуге за обогаћење исхране имао је и проналазач конзерви Француз Никола Апер. До тада се јело конзервирало сушењем на сунцу, ватри, димљењем, сољењем, киселом ферментацијом (кисело млеко и кисео купус) и додавањем шећера мармеладама и џемовима. Под директоријумом француска влада је понудила огромну награду од 12.000 франака ономе који пронађе најбољи начин конзервирања хране за армију и морнарицу. Апер је открио начин стерилизације у добро затвореним стакленим судовима без ваздуха. Награду је добио тек 1810. године.

Прве пољопривредне машине су се појавиле око 1850. године, али тек од 1870. године потичу почеци интензивне обраде земље, борбе против паразита и селекције биљака које се саде.

Прва револуција у индустрији конзерви настала је с рововским ратом 1914—1918. године. После 1920. године конзерва постаје саставни део исхране свих цивилизованих народа, техника конзервирања се стално побољшава.

Ново побољшање исхране настало је са појавом првих хладњака а затим електричних фрижидера. Међутим, тек са појавом замрзавања хране на врло ниским температурама постало је могуће да се храна као што је разно воће, риба и месо одржавају по неколико месеци у свежем стању. Американци данас троше 20 килограма смрзнуте хране по становнику годишње, Швеђани и Енглези по три килограма, Немци по 1,5 килограм, а Французи по 150 грама.

Дијететика је последњих година утврдила да прекомерна исхрана може бити исто тако штетна као и недовољна исхрана. Осигуравајућа друштва су израчунала да је код особа које имају 15 килограма више од нормалне тежине опасност од смрти повећана за 44 одсто.

Исхрана будућности очекује велике услуге од атома. Све се више говори о пољопривреди без земље. У Лонг Ајленду је у току читав низ експеримената чији је циљ да се добију што крупније и лепше биљке. То се постиже одгајивањем биљака под утицајем атомских гама зракова. Гама поља постоје у Великој Британији, Норвешкој, Данској, СССР и Костарики.

НЕОЧЕКИВАНЕ ПОБЕДЕ

ПРАВИЛО је да се победе на шаховским такмичењима односе после боље игре која доводи до решавајуће материјалне или позиционе предности. И слабији шахисти када виде завршну позицију могу без много муке пронаћи разлоге због којих је потписана предаја. Некада, пак, ни око стручњака не може да одгонетне тајну збивања на шаховској арени када се на демонстрационој табли појави натпис: бели или црни предаје.

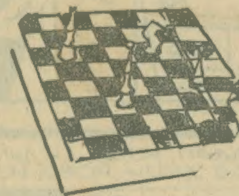

*

Такав је случај био у партији Багиров — Корчној на првенству Совјетског Савеза 1960. године. Позиција на табли је била далеко од одлуке када се на њој појавио натпис „црни (Корчној) предаје". Салом се пронео глас — „Опет су демонстратори погрешили". Неки су мислили да је Корчној прекорачио дозвољено време за размишљање, али је утврђено да је имао на располагању још читав час времена. Онда је затражено да се покаже задњи његов потез. Уместо тога на сцену је ступио судија турнира Романовски. Гледаоци су били изненађени сазнавши да је Корчној погрешно играо ловцем са поља а6 при чему га је заменио са истом фигуром на пољу ц3, и покушао њиме да однесе белог топа који је очекивао неумитну судбину на пољу е1. Сваки потез ловцем са поља а6 водио је поразу, па је у духу правила такнутомакнуто малерозни велемајстор потписао предају. Мимо очекивања преостале три партије до краја турнира он је играо са пуном снагом, освојио сва три поена и прво место које му је донело златну медаљу.

*

Белгијски мајстор Едгар Коле претрпео је пораз на турниру у Будимпешти 1926. године у партији са Штајнером који нема преседана у историји шаховских такмичења. Коле је после шестог кола био на челу табеле и за коначан успех била је важна наредна партија са Штајнером. Међутим, једна непредвиђена околност је изменила њен ток. У почетку игре бели (Штајнеров) краљ је пао са табле. Он га је подигао и ставио на поље х1, мада је он раније стојао на суседном пољу г1. То није било примећено, па је партија „нормално" настављена. Штајнер је дошао до напада и однео победу. Онда су почеле анализе и одмах је установљена грешка. Коле је уложио протест, али он није био узет у обзир. Депримиран због тога, наставио је да игра слабо и на крају поделио 7—8 место. Све због белог краља који је „напустио" борилиште у јеку битке!

ПАЖЊА ПАЖЊА

ПАЖЊА ПАЖЊА ПАЖЊА

У идућем броју завршава се прва епизода наградне приче у сликама „Тајанствена пећина".

Када смо почели да је објављујемо обавестили смо читаоце да пажљиво прате причу, решавају постављене задатке и по завршетку да нам пошаљу купоне са решењима.

Између тачних одговора уредништво ће жребом извући оне које ће наградити.

Награде су следеће:
Прва награда 25.000 динара
Друга награда 15.000 динара
Трећа награда 10.000 динара
Шест утешних награда по 5.000 динара
Први извучени тачни листић добиће прву награду, други другу итд.
Крајњи рок за слање одговора је 28. август.

УРЕДНИШТВО

ПАЖЊА ПАЖЊА ПАЖЊА

ПАЖЊА ПАЖЊА ПАЖЊА ПАЖЊА ПАЖЊА ПАЖЊА

ЧЕЛИК

Половина од укупне продукције челика у свету, или 386,6 милиона тона, отпада на Совјетски Савез и Сједињене Америчке Државе. Годишње повећање производње износи 7%. Највише се троши челик по глави становника у Шведској (545 килограма) док у извесним индустријским земљама износи мање од 10 кг по глави.

ДЕБЉИНА КОЖЕ КОД ГОВЕДА

Говеђа кожа дебља је лети него зими, тања је у тропским пределима, него на северу где с обзиром на исхрану садржи више лоја, који животињу штити од хладноће.

Најтању кожу говече има при рођењу, старењем она постаје све дебља. Према дебљини коже може се оценити и квалитет исхране говечета: боље храњена говеда имају тању кожу. Исто тако млечна грла, која су у ствари и боље храњена, имају тању кожу од крава са малом количином млека, које имају дебелу кожу. Млечна грла имају тању кожу од оних која се гаје због меса. Говеда која су рано сазрела имају дебљу кожу од оних која су касније сазрела.

РЕТКА ОСИГУРАЊА

Чувени играч Лионел Блер осигурао је своје ноге на 100 милиона динара. Једино Мистингет, некадашња чувена француска играчица, имала је веће осигурање од њега. Пијаниста Хендерсон осигурао је своје руке на 25 милиона динара, а трубач Кени Бекер своје усне на 60 милиона.

СВЕ ЗА ТУРИЗАМ

У Паризу је отворено 17 телефонских говорница само за оне Енглезе који се нађу у неприлици због незнања француског језика. Телефон је повезан непосредно са туристичким бироом, одакле странци добијају тражено обавештење.

НЕОБИЧНЕ ПРОФЕСИЈЕ

СВАКОГ јутра кад устане, лепа Ширли О' Конор из Њујорка опрезно ишчупа пинцетом једну влас из своје дуге плаве косе, пажљиво је увија у свилени папир и исто тако пажљиво затвара у омот који ставља у стаклену кутију. Тиме је радни дан младе девојке тако рећи завршен. Зарадила је новац који јој је потребан за живот. Ево у чему је тајна: она ради за Валтера Винцора, фабриканта високо осетљивих барометара који је уложио у Ширлину косу знатна материјална средства јер му је она потребна да би могао да производи своје инструменте. Он је случајно почео да прерађује њену 40 сантиметара дугу косу. Изабрао је баш Ширли О' Конор јер је за израду барометара подесна само изузетно фина коса уз то апсолутно здрава. Млада девојка испуњава све ове услове и својом необичном „професијом" сразмерно лако зарађује хлеб.

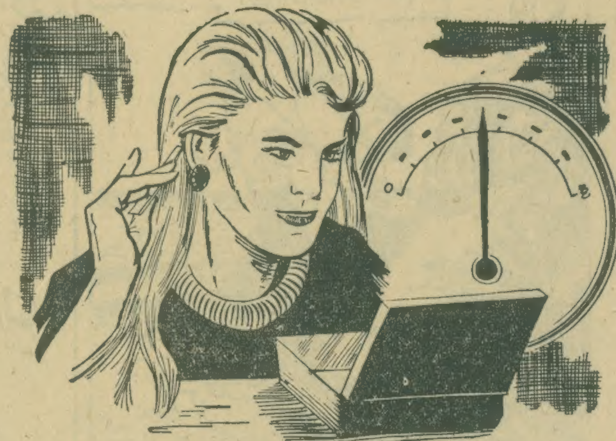

☆

Нешто је напорнији посао Питера Ланкреја који већ 47 година ради у једној фабрици карамела у Џерсеј Ситију. Овај већ постарији човек има задатак да свакодневно проба бомбоне — посао идеалан по мишљењу деце. Али за Питера Ланкреја то је давно престало да буде уживање јер, хтео не хтео, мора да проба 300 бомбона на дан. Од те количине најмање је оних које производи фирма за коју ради. Већина потиче од конкуренције коју треба надзирати да би се успешно пословало.

☆

Професија Френка Шедера, којег у Њујорку знају као специјалисту за испитивање

кофера, веома је уносна. На таванима шпедитерских фирми, гардеробама на железничким и аутобуским станицама, у сефовима банака остају током године дана небројени кофери чији власници из разних разлога не дођу по свој пртљаг. Задатак Френка Шедера састоји се у томе да нађе тајне преграде у тим коферима. За последњих десет година утврђено је да је он из сакривених преграда извадио ствари у вредности од 4 милијарде динара. То је већином накит који је потицао из недозвољене трговине. Између осталог открио је око 400 тестамената.

☆

Професија Уга Ватса, који по налогу Скотланд јарда испитује садржину сумњивих пакета које примаоци достављају полицији, није ни најмање безопасна. Већину ових пошиљки он носи кући и отвара у подруму своје виле на лондонској периферији. Испитујући једном пакет адресиран на енглеског министра спољних послова, открио је нитроглицерин. Није никакво чудо што његови суседи нису одушевљени послом којим се он бави.

☆

Необична је професија и Доналда Волпеа у Њујорку који од пре неколико година гаји детелину са четири листа и продаје је упаковану у целофан-папир. Он је, ваљда, једини човек на свету коме је детелина са четири листа заиста донела много среће.

WALT DISNEY МЕРИ ПОПИНС

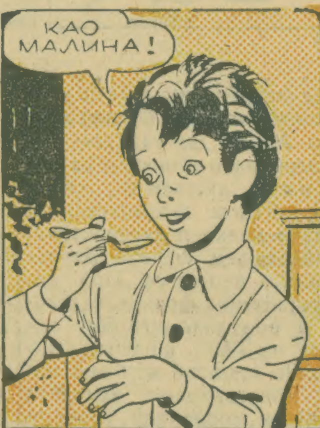

»ВЕЧИТИ« СЛЕПИ ПУТНИК

НА ЛУКСУЗНОМ аустралијском броду „Ванганела" који плови на линији Аустралија-Нови Зеланд-Јапан недавно је пронађен слепи путник који се укрцао у јапанској луци Кобе. У брод је ушао заједно са посадом и представио се капетану Франсису Симпсону именом: Мироја Хира Хара. Заповедник брода није на њега обратио пажњу, мислећи да је то нови члан посаде. Међутим, пошто се поздравио са капетаном Хира Хара је нестао: није се појављивао ни међу посадом ни на палуби. Недеље дана провео у одељењима за смештај товара. Када је изгладнео и изморен жеђу изишао из скровишта, испоставило се да је он у ствари слепи путник који је хтео бесплатно да стигне у Аустралију. Прво је тврдио да је Јапанац, а неколико сати касније изјавио је да је држављанин Сједињених Америчких Држава. Међутим после телеграфског проверавања испоставило се да ни у Јапану ни у Америци нико ништа није чуо о било каквом Хира Хари. Тиме се положај знатно искомпликовао јер у Аустралију не може да се усели нико ко није Европљанин. Хира Хари је стицајем околности постао принудни „усвојеник" брода „Ванганеле" и капетана Симпсона, јер засад нема држављанство и ни у једној земљи не може да се искрца. Кад је Хира Хари, који хоће да се искрца само у Аустралији, саопштено да за то има веома мало изгледа, он је лаконски изјавио: „Хира Хари — харикири", и тиме капетану брода наметнуо нове проблеме. Пре те изјаве Симпсон га је пуштао да слободно шета по броду и добровољно ради у кухињи. Међутим, сад, да се стварно не би убио, Хира Хара проводи дане у бродском затвору. У Сиднеју ће бити смештен у посебну ћелију на копну, да би га, пре но што се брод отисне на нову пловидбу, према Нофолку опет укрцали у „гостољубиви" бродски затвор, који му је тренутно и кућа и домовина.

ПОСВЕЋЕЊЕ

Међу графичким радницима у Швајцарској постоји обичај посвећивања у звање мајстора. Кандидата за ово звање просто загњуре у воду. Тек после овог купања сматра се да је новајлија примљен у синдикат штампараца.

Догађај на путовању

Поново почињемо серију кратких детективских прича у којима се појављује наш стари познаник инспектор Вернер. Покушајте да заједно с њим решите случајеве који су му били поверени. За оне који немају дара за решавање детективских загонетки одговор дајемо у овом истом броју, само на 14. страни

— Господине инспекторе, уверавам вас: до немилог неспоразума дошло је само због моје расејаности.

— Молим вас, не узбуђујте се. Саслушајмо најпре оштећеног. Говорите, молим — обратио се инспектор Вернер другом човеку.

— Путовао сам са овим човеком у истом купеу. Још при уласку у купе приметио сам да су све мреже за пртљаг пуне разних завежљаја. Једини слободан простор налазио се изнад главе овог човека и ја сам тамо ставио свој кофер. Уз пут смо и разговарали. Ја сам му причао да путујем сину и да му носим на поклон албуме са веома скупоценом збирком марака које сам скупљао много година. Затим сам заспао и пробудио сам се тек када је воз стао. Мој сапутник је био у ходнику. Кад сам се обукао и хтео већ да изађем, приметио сам да мој кофер не лежи тамо где сам га положио. Отворио сам га и на свој ужас открио да је напуњен играчкама од вате. Не знате како ми је драго што вам је успело да ухватите овог бедника!

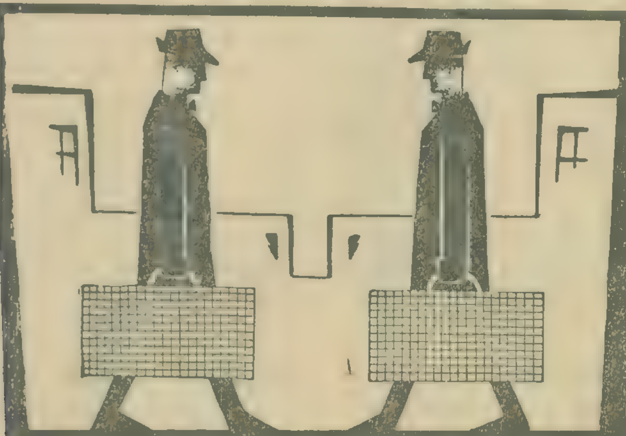

— Како смете да ме оптужујете за крађу! Погледајте пажљивије: наши кофери потпуно су исти, ја сам их нехотице заменио.

— И поред тога приморан сам да вас задржим, младићу, — рече инспектор Вернер стављајући му руку на раме...

На основу чега је инспектор Вернер закључио да кофери нису били случајно замењени?

Пехар »Тројице изборних кнежева«

— Ах, господине инспекторе! То је ужасно! Ја сам уништен!

— Умирите се, мистер Унер. Покушајте да се свега сетите и испричајте ми све по реду — храбрећи рече инспектор Вернер.

— Да, да... свакако... схватам... Догодило се то око дванаест часова, пошто је у радњу ушао мистер Крис Лукер. За ове две последње седмице он већ трећи пут долази да би се дивио пехару „Тројице изборних кнежева“ до којег сам дошао у правом смислу речи чудом. Веома редак и драгоцен предмет, сер, и он га, јасно, никад не би могао купити чак и кад би продао своју скромну збирку. Али, ја никад својим муштеријама не ускраћујем задовољство да подрже у рукама какво право ремек-дело, а Лукер је заиста прави колекционар. Овај дивни пехар вреди да човек превали, да би га само видео, шездесет километара. Тај пехар, заједно са још два, био је израђен по наређењу саксонског изборног кнеза пре више од три стотине година али и данас, и поред своје поштовања достојне старости, изгледа као нов. Кнез је тада закључио веома повољан савез са још двојицом кнежева — бранденбуршким и фалачким — и када су гости дошли у његов дворац да потпишу уговор, као симбол пријатељства и савеза, послужили су им вино из ових пехара. Два пехара ишчезла су без трага, а пехар саксонског изборног кнеза се сачувао и данас је познат под именом пехар „Тројице изборних кнежева“...

— Опростите, сер — прекинуо је инспектор здепастог антиквара — али ми смо се, чини ми се, удаљили од предмета...

— Ах, да... Али када бисте ви, инспекторе, знали какво је то благо. И тако, ја сам се опростио од мистер Лукера а затим сам отворио овај орман да бих вратио пехар на место. У том тренутку отворила су се врата и пре но што сам успео да се окренем, зачуо сам:

— Не окрећите се! Пуцаћу!

Затим ми је провалник пришао сасвим близу, додирнуо ми леђа револверском цеви и наредио ми да му преко рамена додам сребро које се налазило у орману. Шта сам могао да радим? Додао сам му пехар „Тројице изборних кнежева“ који сам и даље држао у рукама, а затим и све остало.

— Преко рамена, не окрећући се?

— Да, наравно. Сваки од нас има само један живот...

— Да, да. И он је трпао ствари у врећу?

— Не знам, можда. Узевши последњу ствар, повукао се до врата и излетео на улицу. Окренуо сам се, али је он већ био нестао. Одмах сам позвао полицију.

— Ако су моје претпоставке тачне, сматрајте да је провалник нађен и да је ваш драгоцени пехар заједно са свим осталим украденим стварима већ враћен. Крађом по антикварницама бави се ограничен број преступника.

— Инспекторе! Зар стварно могу да се надам?

— Да, само ми кажите још...

Инспектор је поставио антиквару још неколико питања и задовољно је закључио:

— Молим вас сутра у десет часова будите у полицији. Приредићемо такозвано „дефиле препознавања“.

*

— Овај! — не двоумећи се показао је Унер прстом на високог мршавог човека плаве косе који је у строју од дванаест мушкараца стојао на трећем месту.

— Хватате на препад, инспекторе — немарно је проговорио мршави.

— Не покушавајте да ме вучете за нос, Робере. Где су ствари? Препознали су вас!

Како је Унер успео да препозна провалника?

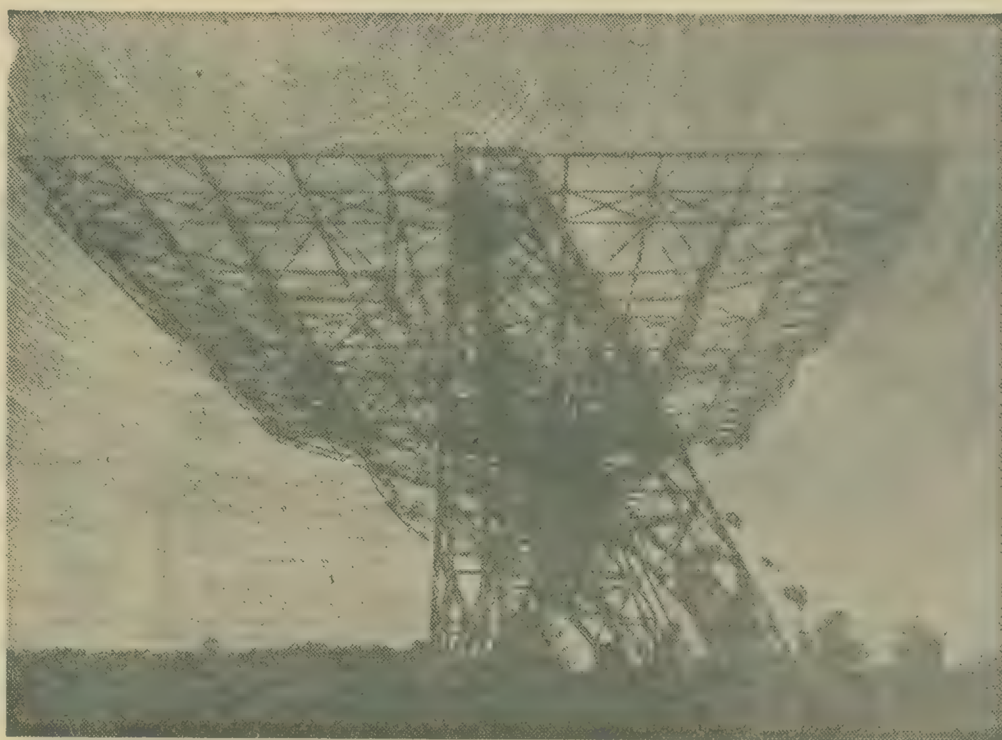

Занимљивости из АСТРОНОМИЈЕ

Прича ова из давних је дана али пошто је занимљива, вреди је испричати.

...Године 1761. очекивала се ретка астрономска појава: пролазак Венере испред Сунчевог диска. Још тада је астрономима био познат метод који омогућава да се на основу положаја Венере на Сунчевом диску одреди растојање између Сунца и Земље.

Париска академија наука послала је астронома Лежантила у Индију да би тамо обавио неопходна астрономска осматрања. Пут је био дуг, а поред тога у то време се водио рат између Француске и Енглеске. Да не дужимо причу, Лежантил је закаснио и стигао је на одређено место пошто је Венера већ прошла испред Сунца.

Француски астроном је знао да се ова појава понавља после 8 и 125 година, тако да ће се Венера опет појавити на Сунчевом диску 1769. Шта да ради? Да се врати у отаџбину? Такво путовање било је сложено и опасно и Лежантил је на крају крајева одлучио да остане у Индији. Живео је веома тешко, али њега је одржавала нада да ће сврха његовог доласка бити ипак остварена.

Дошао је, најзад, осам година очекивани дан. Изјутра је време било одлично. Али, тек што је Венера додирнула Сунчев диск изненада се небо наоблачило и Лежантил није видео апсолутно ништа!

Као успомену на своје злосрећно путовање несрећни астроном је из Индије донео у Европу један веома леп и дотле непознат цвет. Да би некако утешила Лежантила, Париска академија наука назвала је тај цвет по даровитој математичарки која је нешто пре тога, заједно са другим научницима, израчунала тачно време поновне појаве Халејеве комете. Та математичарка звала се Хортензија Лепот. Отада Европа зна за цвет хортензију — живу успомену на необичан доживљај малерозног астронома.

Случајна открића

Лежантилове „несреће“ су игре случаја. Да се случајно у најважнијем тренутку није покварило време, он би обавио свој задатак и у доживљајима француског астронома не би било ничег необичног.

Било је, међутим, занимљивих и потпуно случајних открића. У свакој научној области тих примера има много. Није их мало ни у астрономији.

...Научници су открили нову, дотад непознату комету. Одмах су свим опсерваторијама телеграфски јавили њене координате. У једној пошти, међутим, расејана телеграфисткиња побркала је координате и једна опсерваторија добила је телеграм с нетачним подацима. Не сумњајући ништа, астрономи су управили телескоп на телеграмом указану тачку на небу и... открили комету — само не ону, већ неку другу, такође нову и дотле непознату!

— Више се не сећам где сам читао или чуо ову занимљиву историју и због тога су њени хероји остали анонимни — каже писац овог чланка совјетски научник Јуљев. — Али ево још неколико потпуно истинитих случајних открића:

...У пролеће 1914. године руски астроном-аматер В. М. Златински купио је нов доглед и прве вечери још одлучио је да му провери квалитет. Одмах је на позадини вечерњег руменила угледао непознату комету.

...Касно увече 8. јуна 1918. године амерички астроном Е. Бернард враћао се кући рђаво расположен: тог дана случајна облачност омела је њега и остале његове колеге да посматрају потпуно помрачење Сунца. А увече небо је опет било чисто и Бернард је расејано посматрао добро познате обрисе летњих сазвежђа. Наједном је застао: у сазвежђу Орла видела се једна „прекобројна“ звезда. Несрећа од преподнева била је надокнађена: Бернард је у сазвежђу „Орла“ открио нову звезду.

...Рано ујутро 9. фебруара 1946. године чувар пруге Амурске железнице А. С. Каменчук случајно је открио у сазвежђу Северне круне непознату нову звезду. На исти начин, значи случајно, открили су нове звезде гимназијалац А. Борнејак (1901. године, звезда Нови Персеј) и ученик С. Норман (1936. звезда „Нови гуштер“).

А ево примера великих случајних открића.

...У ноћи између 13. и 14. марта 1781. године Вилијем Хершел посматрао је двојне звезде у сазвежђу Близанаца. И наједном, у видном пољу његовог телескопа, приметио је необичан, сићушан диск који уопште није личио на звезду. Била је то планета Уран.

...Италијански астроном Пјаци састављао је подробну карту једног дела звезданог неба када се случајно баш ту, између орбите Марса и Јупитера, нашла давно тражена Церера.

...Када је познати амерички оптичар Алвар Кларк испитивао један нов телескоп, његов син га је замолио да усмери инструмент на најсветлију звезду на небу — Сиријус. Погледавши кроз окулар син Алвара Кларка приметио је покрај самог Сиријуса једну бледу, дотад непознату звездицу. Тако је откривен први „бели патуљак“ — Сиријусов сателит.

Понекад случај не помаже већ одмаже астрономима.

...Клајд Томбо је после дугих тражења већ био открио планету Плутон (1930.) када су неки астрономи узели да погледају старе негативе са ликовима звезда. На једном од тих негатива Плутон би готово сигурно био откривен да се мало оштећење на плочи није поклопило баш са местом где би се нашла његова слика.

• • •

Холандски астроном професор Минарт израчунао је да ће, ако се прогрес астрономије буде наставио садашњим темпом, у 2520. години број астронома на читавом свету износити — милијарду особа.

ЈЕДИНА ШАНСА ЕРИКА ПАУЛСЕНА

Посрћући, човек је изишао из мора, пао је, устао, поново пао и пузећи се довукао до најближег шатора. Дуго није могао да непослушним прстима разгрне шаторско крило. Најзад је успео да провуче главу унутра и да прошапуће:

— Брод је потонуо!

Морао је да понови ту реченицу неколико пута пре но што су преплашени, из дубоког сна пробуђени, становници шатора схватили шта то он каже.

Дански брод „Капетан Нилсен" с товаром песка пловио је за Брисбејн. Изненада, приликом једног заокрета, маса песка у бродском складишту се покренула и брод се преврнуо. Огроман мехур ваздуха одржао га је на површини: изнад воде, као леђа каквог огромног кита, остало је дно брода.

Сви дежурни на броду настрадали су. Међутим, они који су спавали у морнарским кабинама остали су у животу. Њихово буђење било је равно мори. За цигло један тренутак под је постао таваница, а таваница се нашла под ногама. У потпуној тами морнари су покушавали да се извуку испод одела која су попадала на њих. Било их је тридесет на броду и сад нико ни за ког није знао да ли је жив или не.

Вода се полако дизала згушњавајући ваздушни мехур. Из минута у минут све су теже дисали.

— Боље би било одмах умрети — рекао је неко — но мучити се овде...

У мраку му је одговорио Ерик Паулсен, најмлађи међу морнарима.

— Ваздуха ће нам можда бити још за неколико часова. Ако, наравно, не будемо разговарали и покретали се. А дотле нас могу приметити и притећи нам у помоћ.

Готово нико није поверовао Ерику, али је сваки разговор престао.

Протекло је пола часа, па још петнаест минута... Чекање је постало несносно. Чак и ако их примете — а не могу их приметити пре сванућа —како ће ико помислити да у преврнутом броду, од кога само дно вири, има живих људи? И да ли ће живети до сванућа?

Вода је настављала да се пење. Додуше, спорије но у почетку.

— Покушаћу да се пробијем — изненада је проговорио Ерик Паулсен.

— Не буди луд. Нећеш успети да изиђеш из брода.

— Ако не пробам, сви ћемо страдати.

— У сваком случају ћемо страдати.

Ерик већ више није ни слушао. Полако се пробијао према цеви која је водила на палубу. Ево и улаза у њу. Ерик се увукао у цев. Сваки покрет смањивао му је снагу. Изгледало му је да ће му плућа експлодирати од недостатка ваздуха. Али, Ерик је пузао даље.. Још један покрет и — руке су додирнуле воду. Ерик је покушао да дубоко удахне, али ваздух у цеви имао је још мање кисеоника у себи но онај у заједничкој морнарској кабини. Пробијање кроз воду изгледало је бесконачно. У полунесвестици извукао се из цеви. А затим... Ерик се не сећа како је препузао последње метре.

Испео се на дно брода. Више од свега на свету желео је да се опружи по зарђалом дну, на свежем ветру, да ни о чему не мисли и да дише, дише...

Натерао је себе да се дигне. У даљини су жмиркале светиљке. Тамо је земља. Неколико тренутака морнар није могао да себе натера да заплива. Мрзео је ту топлу, црну воду која га умало није загушила. И знао је да је шанса да доплива до обале готово ништавна: ајкуле, невидљиве у ноћи, секле су површину залива оштрим леђним перајима и чекале плен...

Ерик се спустио у воду — дванаест другова из кабине чекали су његову помоћ. Дванаест ће људи умрети ако он не доплива до обале, ако не искористи ту Једину шансу. Пет километара пливао је у потпуном мраку јер — дванаест другова чекало је помоћ.

У међувремену су два морнара, изоловани од осталих другова у машинском одељењу, успела да се извуку из брода. Док су се на коленима и лактовима вукли према излазу из потпалубља, чули су како заробљени другови ударају о зидове. Али, одлучили су да им не могу помоћи и због тога су се, када су успели да се испну на дно брода, опружили на њему очекујући јутро и спасење. А у то време Ерик је још пливао према обали...

Неколико минута пошто је Паулсен пробудио житеље шатора, у белом насељу од шатора, нико више није спавао. Људи су трчећи стизали до чамаца и барки, палили моторе и дизали једра. Над шаторима је загрмео и хеликоптер.

Ерик није пристао да пође у болницу све док спасиоцима није објаснио како ће најбрже стићи до кабине испод палубе, како да нађу цев кроз коју се он извукао.

Свануло је. Догледом се већ могло видети дно преврнутог брода и две тачке на њему — механичари који су чекали спас.

Хеликоптер је пребацио до брода тројицу гњураца. Они су куцали по дну. Нико им није одговорио. Лекар је извукао свој стетоскоп и ослушкивао брод као срце болесника. Али, из брода се није чуо никакав звук. Ипак је гњурац Енгвирда одлучио да се увуче у брод:

— Само тако можемо бити сигурни да нисмо пропустили да до краја извршимо своју дужност, да нисмо препустили сирти још живе људе.

Енгвирда је прошао исти пут као и Ерик Паулсен, само у супротном правцу.

На чамцима и баркама окупљеним око дна „Капетана Нилсена" — људи су нестрпљиво очекивали његов повратак.

Најзад се гњурац појавио. Скинуо је маску да би могао да каже:

— Хитно је потребан кисеоник! Они стоје до колена у води, придржавајући један другога. Неки су у несвести. Хитно кисеоник...

На другом пробијању до кабине Енгвирду су пратила још два гњурца носећи боце с кисеоником и акваланге.

Енгвирда је последњи напустио кабину. Када су се већ сви нашли напољу, један од спасених му је рекао:

—Нико од нас није веровао да ћемо се спасти. Да Ерик није допливао до обале...

НАЂИТЕ ИХ

АКО СЕ САМО МАЛО ПОТРУДИТЕ ОТКРИЋЕТЕ НА ОВОЈ СЛИЦИ, ПОРЕД ТРИ ДЕЧАКА ЈОШ ЧИТАВ МАЛИ ЗООЛОШКИ ВРТ: ВЕВЕРИЦУ, ГУСКУ, ПРАСЕ, ГЛАВУ ЈЕДНОГ КОЊА, СОВУ, ПЕТЛА, ГЛАВУ ПСА И ГЛАВУ ЗЕЦА. СВЕ ОВЕ ЖИВОТИЊЕ СУ ТУ, СКРИВЕНЕ НА ДРВЕТУ

ЧОВЕК НА МЕСЕЦУ

Лапонци у Финској верују да је човек на Месецу — његову тамну силуету вероватно и ви знате — чаробњак

Давно, веома давно на земљи су живела два чаробњака. Један од њих — циција Хеко — владао је свим живим бићима на северној Земљиној полукугли, док је други — лакомац Мато — био страх и трепет јужне полулопте.

Хеко је знао једну чаробну реч помоћу које је могао да се вине у ваздух, а Мато је имао неку чаролију која га је односила у дубину земље. Обојица су чували своје чаролије као највеће благо јер се у њима и крила сва њихова моћ.

Чаробњаци су били невероватно високи и јаки. Прескакали су планине као камење на путу, а када би загазили у море оно им је на најдубљим местима сезало једва до чланака. Вода би се тада узбуркала: таласи и ветрови оборили би се на обалска насеља. Када би корачали сувом земљом под њиховим ногама дрвеће се ломило као танке гране, брегови су се рушили, а камене лавине засипале долине.

Али, тек када би се њих двојица — два стара противника које је изједала мржња — сукобила, настао би прави пакао. По снази и свирепости били су једнаки. Служећи се својим чаролијама и подвалама борили су се многе хиљаде година, Земљу су целу опустошили а ниједан од њих није задобио толику жуђену превласт.

А онда је једног дана Хеко покушао да мудро смишљеном преваром надјача свог противника. Предложио је: да му он, Хеко, ода своју чаролију а да му заузврат Мато препусти многа богатства на јужној полулопти. Најзаводљивијим речима описивао му је богатства која се крију у свемиру. И глупи лакомац Мато се полакомио.

Једне страшне и бурне ноћи помоћу чаролије коју му је Хеко дао, Мато се подигао у висине али се баш није лепо осећао јер тако нешто никад раније није доживео. Испод њега Земља је постајала све мања и мања и он би се радо вратио. Али у свом све већем страху заборавио је чаролију помоћу које је могао да мења правац свог лета. Са сваким тренутком звезде су му долазиле све ближе, са сваким тренутком Хеко, који је стајао усред једног океана, постајао све мањи. Гласом јаким као грмљавина тражио је Мато да му Хеко ода чаробне речи повратка.

— Под једним условом — загрмео је Хеко у одговор. — Одај ми чаролију помоћу које ћу, кад то зажелим, моћи да продрем у дубину Земље.

Мато није имао куд — довикнуо му је чаробне речи. Али, Хеко није ни помислио да одржи реч и помогне свом љутом непријатељу да се врати на Земљу. И престрашени Мато видео је како испод њега у муњама и громовима, нестаје Земља. Једина утеха му је била да ни он Хеку није одао чаролију помоћу које ће моћи да изиђе из Земљине утробе.

И тако Хеко и данас седи у срцу Земље и бљује ватру и сумпор. И када из вулкана избијају дим и пара знајте да да је то отровни дах чаробњака Хека.

А Мато?

После дугог лета стигао је на Месец. И кад у ведрој и светлој ноћи баците поглед на Месец и на њему угледате тамну сенку знајте да је то Мато, жртва своје лакомости.

Реј Бредбери

(2)

МАРСОВАЦ

А десет минута касније, на глаткој површини канала појавио се чамац покретан лаганим отискивањем помоћу мотке коју је држао у рукама дугоног мршав човек црне косе.

— Добро вече, брате Лафарж, — рече заустављајући чамац.

— Добро вече, Сауле, шта има ново?

— Свашта. Ти свакако знаш Номленда, оног што живи у limenoj шупици на каналу?

— Лафарж се укочио.

— Знам, па шта?

— И какав је он некад био, такође знаш?

— Причају да је он напустио Земљу због тога што је убио човека.

Саул се ослонио на велику мотку пажљиво гледајући Лафаржа.

— А сећаш ли се презимена човека кога је он убио?

— Гилингс, чини ми се.

— Тачно, Гилингс. И ево, пре отприлике два часа Номленд је дотрчао у град вичући да је видео Гилингса живог, овде на Марсу, данас! Упао је у управу затвора да га ту сакрију од Гилингса. Али, у затвор га нису пустили. Тада се Номленд вратио кући и после двадесет минута испалио је себи куршум у чело. Ја баш отуд идем.

— Хм — рече Лафарж.

— А? Шта се све не догађа — настави Саул. — Е па добро, Лафарж, laku ноћ!

— Лаку ноћ.

Чамац је клизнуо даље по мирној површини канала.

— Вечера је на столу — довикнула је мисис Лафарж.

Мистер Лафарж је сео на своје место и, узевши нож, преко стола је погледао Тома.

— Томе, — запита — шта си радио данас по подне?

— Ништа — одговори Том пуних уста. — А зашто?

— Питам, тек онако.

Старац је заденуо угао салвете за оковратник на кошуљи.

☆

У седам часова увече мисис Лафарж се спремала да пође у град.

— Већ колико месеци нисам била тамо — рекла је.

Том је одбио да пође.

— Бојим се града — изјавио је. — Бојим се људи. Не желим да идем.

— Велики дечко, ти тако говориш! — настојала је Ен. — Нећу ни да чујем. Поћи ћеш с нама. Ја сам тако одлучила.

— Али, Ен, ако мали неће... — заузео се старац.

Мисис Лафарж је била неумољива. Она га је малтене силом одвела до чамца и сви су кренули каналом под вечерњим звездама. Том је лежао на леђима затворених очију и нико не би могао рећи спава ли или не. Старац га је непрестано посматрао, размишљајући: „Ко је он — мислио је — какво је то створење коме је ништа мање но нама потребна љубав? Ко је он и шта је он: спасавајући се од усамљености дошао је у туђи лагер као живо оваплоћење успомена и остао међу нама налазећи у нашем прихватању своју срећу? С какве је планине, из које пећине, из ког уточишта последњих остатака народа који је још насељавао овај свет кад су ракете долетеле са Земље? Лафарж је одмахнуо главом. Зар ћеш то дознати. Било како било... он је Том и тачка.

Старац је управио поглед на град који им је био све ближи и осетио незадовољство. Затим је опет почео да мисли о Тому и Ен и рекао је у себи: „Можда и није добро што задржавамо Тома код себе, било то макар и привремено; из тога се ништа неће изродити сем непријатности и огорчења; али како се одрећи онога о чему смо толико маштали, макар то трајало само један дан, макар он опет нестао а самоћа постала још неподношљивија, тамне ноћи још тамније, кишне ноћи још влажније... Лишити нас тога исто је као кад би неко покушао да нам отме храну...

И он је опет погледао дерана који је тако спокојно спавао на дну чамца. Ево, зајецао је, мора да је нешто сањао.

— Људи — мрмљао је Том у сну. — Мењају се и мењају...

— Престани, престани, момче — Лафарж је помиловао његове меке коврџе и Том се умирио.

Лафарж је помогао жени и сину да изиђу из чамца на обалу.

— Ево, стигли смо! — Ен се насмешила јарким светиљкама слушајући музику из кафана, звуке клавира и грамофона, уживајући у људима који су, руку под руку, шетали оживелим улицама.

— Било би боље да сам остао код куће — рече Том.

— Пре ниси тако говорио — замери му мајка: — Ти си увек волео да суботом увече излазиш у град.

— Не удаљујте се од мене — замоли Том. — Не желим да допаднем у шупу.

Ен је чула те речи.

— Шта то причаш! Пођимо!

Лафарж је приметио да се дечакови прсти припијају за његов длан и снажно их је стегао.

— Ја сам с тобом, Томи. — Погледао је гомилу која је пролазила крај њих и њему самом постало је непријатно. — Нећемо се дуго задржати.

— Глупости! — умеша се Ен. — Дошли смо да проведемо цело вече.

Тек што су прешли улицу налетели су на тројицу пијаних. Мала гужва, недоумица на коју страну да се склоне и изгубили су једно друго. Лафарж се наједном окаменио.

Тома није било.

— Где је — љутито је питала Ен. — Какво је то понашање раздвајати се од родитеља, Томе!!

Мистер Лафарж размицао је пролазнике, тражио, али Тома није било.

— Вратиће се, видећеш, чекаће нас крај чамца кад пођемо кући — са сигурношћу је казала Ен вукући мужа према биоскопу.

Изненада се гомила ускомешала и покрај Лафаржових протрчало је њих двоје — мушкарац и жена. Он их је препознао: Џо Сполдинг са женом. Ишчезли су пре но што је Лафарж успео да их ослови.

Узнемирено погледајући на све стране купио је улазнице и, без икакве радости, дозволио је жени да га одвуче у мрак биоскопске дворане.

Тома није било на пристаништу ни у једанаест часова.

— Ништа, мајко, — рекао је Лафарж — само се ти не узбуђуј. Ја ћу га наћи. Причекај овде.

— Брзо се врати.

Њен глас изгубио се у пљускању воде.

Ишао је тамним улицама руку завучених у џепове. Једна за другом гасиле су се светиљке. Понегде су се још људи нагињали кроз прозоре. Ноћ је била топла мада је на небу, међу звездама, пловио таман облак. Лафарж се сетио како је дечак стално спомињао лимену шупу, како се боји гомиле градова. „Каква незгода — упорно је мислио старац. — Можда је дечак заувек отишао? А можда га уопште није ни било“. Лафарж је скренуо у попречну улицу, прелазећи погледом преко кућних бројева.

— Јеси ли то ти, Лафарж?

На веранди, пушећи лулу, седео је мушкарац.

— Здраво, Мајк.

— Шта је, споречкао си се са женом? И сад се ветриш, смирујеш нерве?

— Ма не, просто шетам.

— Изгледаш као да си нешто изгубио. А кад већ споменух губљење и налажење, вечерас се неко нашао. Познајеш Џоа Сполдинга? Сећаш се његове кћерке Лавиније?

— Сећам се. — Лафарж се следио. Као да је већ све то видео у сну. Тачно је знао какве ће речи сад уследити.

— Лавинија се вечерас вратила кући — рече Мајк пуштајући дим. — Сећаш се, свакако, она је пре месец дана нестала на дну мртвог мора? Затим су је нашли, у сваком случају веровало се да је то она, тело је већ било унакажено. Отада су Сполдингови били ван себе. Џо је стално тврдио да је она жива, да то није њено тело. И замисли — био је у праву! Данас се Лавинија појавила.

(Наставиће се)

Одговори:

ДОГАЂАЈ НА ПУТОВАЊУ

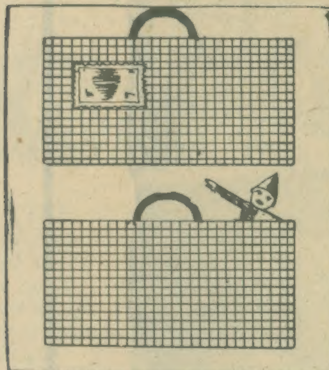

Кофере није било могуће заменити јер је огромна разлика у тежини. Један је био пун тешких албума, а други лаких играчака од вате.

ПЕХАР »ТРОЈИЦЕ ИЗБОРНИХ КНЕЖЕВА«

Антиквар је видео провалниково лице на углачаној и сјајној површини пехара.

ОТВОРИ ОЧИ

Ако добро и пажљиво разгледате ову слику брзо ћете открити да је наш илустратор, цртајући овог дебељка који је, уместо да ужива у природи, заспао и захркао — начинио три грешке. Кад смо му скренули пажњу на њих, покушао је да се „извуче“ тврдећи да их је начинио намерно да би забавио мале читаоце. Можете ли да их пронађете?

Одговор:

Један крај љуљашке везан је за дрво, а други за дрвце које не би издржало ни тежину пилета. Палма не може да расте међу четинарима. На боци испод љуљашке огледа се прозор, а прозора у шуми нема.

САСТАВИТЕ ПРОПОРЦИЈУ

Покушајте да саставите пропорцију. Одговор је једна од пет нумерисаних слика у доњем реду. Која?

Одговор:

Слика број 2. Круг се претвара у полукруг, а квадрат се окрене за 45 степени и долази на полукруг. Према томе: велики квадрат претвара се у половину квадрата, а мали квадрат окреће се за 45 степени и долази на половину великог квадрата. Поред тога, ако је прва фигура ишпартана, то друга постаје бела и обрнуто.

ПРОВЕРИТЕ СВОЈУ МОЋ ЗАПАЖАЊА

САМО ДВЕ ИСТЕ

ОД ОВИХ ДВАНАЕСТ ЉУПКИХ ДЕВОЈАКА КОЈЕ СВЕ ВЕОМА ЛИЧЕ ЈЕДНА НА ДРУГУ, САМО СУ ДВЕ У СВИМ ПОЈЕДИНОСТИМА ПОТПУНО ИСТЕ. КОЈЕ ДВЕ?

ДЕЧЈИ ЦРТЕЖИ са КОНКУРСА

Дечји цртежи у овом броју, као и они раније објављени у овој рубрици, награђени су са по 1.500 динара. Награде ће бити достављене поштом.

„У НАРОДНОЈ НОШЊИ“, рад Радославе Стрмашланин, Прокупље, Страхињића Бана бр. 48.

„СНЕЖАНА И КРАЉЕВИЋ“, рад Верице Јосић, Кикинда, Доситејева улица бр. 52.

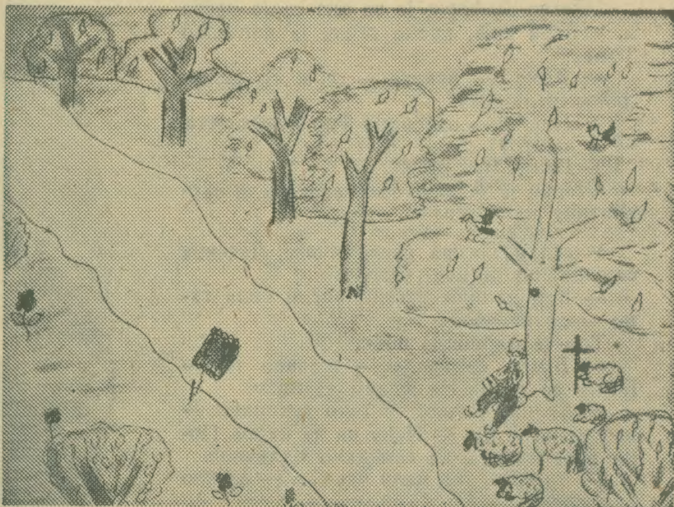

„КРАЈ РЕКЕ“, рад Даринке Марић, Кикинда, Доситејева улица бр. 46.

НАПРАВИ САМ

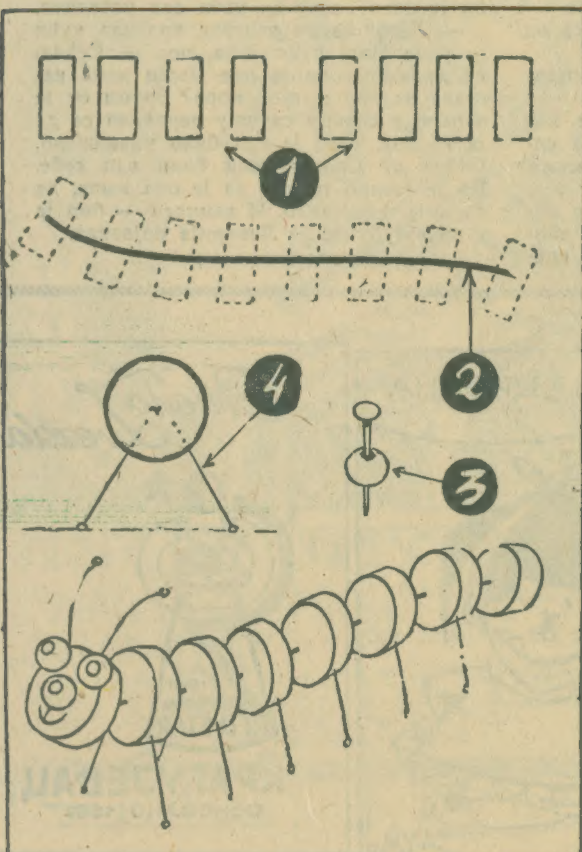

ГУСЕНИЦЕ ОД ПЛУТЕ

За ову животињицу с много ногу треба да имате: два запушача од плуте цилиндричног облика, једну укосницу, 14 чиода, три перлице (две жуте за очи и једну ружичасту за нос) и три мала ексера.

Начин прављења: од два запушача изрежите осам једнаких кружића (цртеж бр. 1). Савијте укосницу, мало је искривите и на њу нанижите кружиће од плуте и тело гусенице је готово (цртеж бр. 2).

На ексере нанижите перлице (цртеж бр. 3) и забодите их у први кружић уместо очију и носа. У исти кружић забодите и две чиоде као пипке. У осталих шест кружића забодите с доње стране по два реда чиода: гусеница је добила ноге (цртеж бр. 4).

Предлог за бојење: целу гусеницу обојте зеленом бојом.

КОРИСНИ САВЕТИ

Да бисте залепили напрсли предмет од целулоида треба на 5 до 10 минута потопити напрслу површину у четрдесетпроцентни раствор сирћетне киселине, затим напрсле ивице саставити, чврсто везати и оставити да се потпуно осуше.

Да би тканина или хартија постале несагорљиве треба их неколико пута замочити у раствор стипсе.

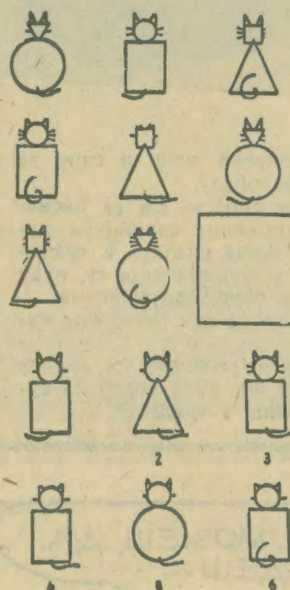

КОЈА МАЧКА?

Коју од шест нумерисаних мачака из доња два реда треба поставити уместо квадрата да би се сачувала законмерност скривена у распореду мачака у горња три реда?

Одговор:

Треба ставити мачку под бројем 4. На горњем цртежу приказана су три облика главе, три облика тела, три врсте репова. И број длака у брковима је од један до три. У сваком реду и у свакој колони свака од ових одлика среће се по једанпут.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

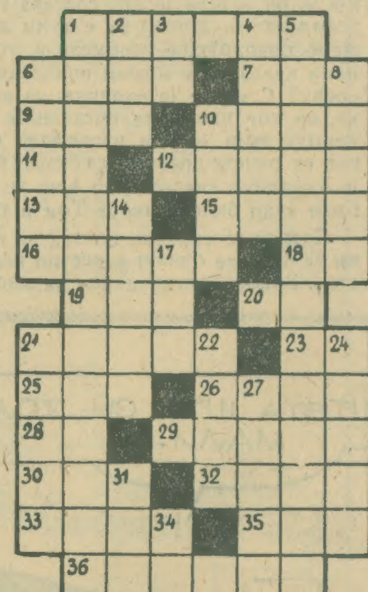

Водоравно: 1) чувени старогрчки филозоф (427—347 пре н. е.), 6) речни рибар, 7) богиња Земље код старих Грка, 9) индустријска биљка, 10) немачки композитор („Ифигенија на Тауриди“), 11) иницијали нашег књижевника („Мртве јабуке“), 12) шумско дрво, 13) билијарски штап, 15) једнаке, 16) справа за лов на јаребице, нарочито у Херцеговини, 18) заводи крај Ниша, 19) низ, 20) лична заменица, 21) продавница, радња, 23) иницијали енглеског драмског писца („Кандида“), 25) грубо вунено сукно, 26) покрајина у Грчкој, 28) последње и шеснаесто слово ћирилице, 29) главни град Канаде, 30) статуа, 32) име песника Жупанчича, 33) сирће, 35) врста инсекта, 36) циркуски вештак.

Усправно: 1) позната песма Милутина Бојића, 2) раствор смоле у органским растварачима, 3) првак, 4) објава, проглас, 5) одважност, смелост, 6) породица градитеља виолина из Кремоне, 8) учесник неког догађаја, 10) немачки књижевници (браћа), познате су њихове бајке, 14) рудник угља у Босни, 17) речно острво, 21) варошица у Словенији, 22) једно годишње доба, 24) устава, 27) под, 31) двоје, 34) два иста сугласника

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) беочуг, 6) рата, 7) сок, 9) Ака, 10) Коро, 11) со, 12) карст, 13) иње, 15) мако, 16) насип, 18) ир, 19) фес, 20) ТВ, 21) тркач, 23) Ир, 25) Рас, 26) Воја, 28) аб, 29) модел, 30) крш, 32) рана, 33) анал, 35) јаз, 36) Елејац.

Усправно: 1) „Бакоња фра Брне“, 2) ета, 3) оа, 4) Усора, 5) „Горски вијенац“, 6) Расин, 8) Котор, 10) камп, 14) Есекс, 17) Иса, 21) трака, 22) чвор, 24) налаз, 27) одаја, 31) шал, 34) ЛЕ.

ВАЗДУШНИ АС БЕЗ МУНИЦИЈЕ

Јединствени случај у историји ваздушних борби. Совјетски пилот-бомбардер капетан Коваљенко, лецима натерао непријатеља у бекство

У јулу 1943. године ескадрила совјетских тешких бомбардера која се враћала са специјалног борбеног задатка била је скоро без муниције. Бомболуци су били празни, ракетна шаржа истрошена, изузев нешто митраљеске муниције, коју је сваки бомбардер чувао за евентуалне ваздушне борбе са немачким ловцима. Због тога су бомбардери летели на висини од 3.000 метара. Познајући опасно ракетно и митраљеско наоружање совјетских бомбардера из ранијих борби, немачки ловци се нису усудили да их нападну.

Негде изнад Коркинитског залива, у Црном мору, бомбардери су направили леви заокрет и узели курс према северу. Тада командир ескадриле позва бомбардер 211:

— Капетан Коваљенко, курс 95 степени! Срећно!

Бомбардер 211 капетана Коваљенка издвоји се из ескадриле и продужи према Криму на висини од 5.000 метара. Његов бомбардер је носио летке које је требало растурити над немачким гарнизонима на Криму. Небо је било ведро. Капетану Коваљенку се чинило да на овом огромном простору изнад мора лети потпуно сам. Ипак, остаје стално будан. Никако га не напушта мисао да га непријатељ уходи.

— Бомбардер је усамљен и непријатељ сигурно чека погодан тренутак за напад — размишља Коваљенко.

Митраљези су ућутали

Одједном капетан Коваљенко узвикну:

— Пази! Из леве полусфере!

У истом тренутку митраљезац Попков угледа како се немачки ловац „месершмит—109“ као муња приближава с леђа. Ухвати га у нишан и два кратка рафала поцепаше тишину, а затим митраљез ућута.

— Нема више муниције! — рече Коваљенку.

То су били последњи меци, који су остали у митраљезу из претходне акције. Коваљенко нагло баци тешки бомбардер према морској пучини и избеже топовски рафал, чија су се светлећа зрна губила у даљини. Немац направи велику спиралу и пође за бомбардером, а Коваљенко свом снагом повуче тешку машину увис да би добио у простору за маневар. Ранијих година рата Коваљенко је био пилот-ловац, један од ваздушних асова совјетске авијације и добро је познавао тактику ваздушних борби немачких пилота.

Али, немачки пилот није желео да напусти борбу без победе. Направио је заокрет и на истој висини пошао у напад. Летео је као зрно према бомбардеру, да би га директним чеоним топовским ударом послао на пучину. Капетан Коваљенко га сачека на борбеној даљини, затим притисну окидаче и после неколико испаљених метака предњи митраљези ућуташе. „Месершмит“ је вешто избегавао ова последња зрна и прелете изнад кабине бомбардера.

— Задржаћемо га овде. Он не може дуго због горива — рече Попков.

Немац је покушавао напад с леђа, али је Коваљенко вешто избегавао овакву ситуацију, која би сигурно целу посаду бомбардера коштала живота. Час се обрушавао према морској пучини, час је грабио висину, док су Попков и радио-телеграфиста будно пратили маневар непријатељског ловца.

Овакав лет са тешким бомбардером исцрпљивао је Коваљенка. Био је сав мокар од зноја. Једва је успевао да извуче машину из обрушавања. Непријатељски ловац се за тренутак изгуби, а затим се изненада појави, пусти неколико топовских рафала који прохујаше поред самог трупа бомбардера, па се опет удаљи.

„Летке сам на њега бацао ...“

И поред све опрезности посаде бомбардера, „месершмит“ је успео да уђе у осу „репа“ бомбардера.

— Ево га, капетане! — узвикну радио-телеграфиста.

„Месершмит“ се тако брзо приближавао, да су сви сваког часа очекивали кишу топовских зрна и експлозију бомбардера. Одједном нешто промакну поред трупа бомбардера. Чудни бели цилиндри појурили су муњевито према немачком ловцу. Ударали су га у елипсу и крила правили су спиралу око „месершмита“ као велики блистави шрапнели, који су блистали на сунчевој светлости. Из Коваљенкове кабине су непрекидно сипале ове беле „гранате“, које су лизале труп бомбардера и распрскавале се о „месершмит“, да се скоро гушио у њима. Радио-телеграфиста и митраљезац Попков су запањено посматрали ово ново „оружје“.

Немачки пилот се извуче из снопа ових белих листића и оштрим пикеом оде испод „репа“ бомбардера, изгуби се према пучини и више се није појавио. Неколико тренутака касније сви су одахнули.

— Чиме сте то пуцали, друже капетане? — упита радио-телеграфиста.

— Заиста, чиме, кад немамо муниције? — упита Попков.

— Летке сам на њега бацао. Грабио сам рукама читаве свежњеве и бацао на оног гада — одахну Коваљенко.

Засут лецима, немачки пилот се није могао снаћи. У ствари, био је уплашен. Како су свежњеви летака ударали о његов авион тако му је машина лако подрхтавала. Немцу се учинило да се ради о неким електро-магнетним металним листићима, који својим електричним ударима изазивају подрхтавање целог авиона и очемогућавају нормалан лет. Срећна је околност што су сви леци били беле боје, па су отуда изазвали страх код немачког пилота.

Кад је немачки пилот известио своју базу о „новом оружју“ совјетске авијације, немачко ваздухопловство је било забринуто. Касније када су ови леци пронађени, којима су се немачки гарнизони на Криму позивали на предају, тајна „новог оружја“ је била решена.

Ово је био јединствен случај у историји ваздушних борби да је противник био натеран у бекство само обичним, пропагандним лецима. Коваљенкова тактика одбране од непријатељског напада у ваздуху остала је међу совјетским пилотима прошлог рата као духовита шала на рачун бриге о муницији:

— Ако не носиш летке, понеси доста муниције!

Јесте ли већ чули да...

...једна болница у Сиднеју у Аустралији користи специјалан телефон — играчку за а-

нестезирање својих малих пацијената. Нешто пре операције дете подигне слушалицу да би позвало маму и филтрирани гас који пролази кроз микрофон успава га за мање од 80 секунди.

...у лековито својство музике веровало се још у старом веку. Сумерско-вавилонске магичне формуле за лечење разних болести често су имале ознаку инструмента или песме уз коју се магични ритуал лечења изводио.

...једна америчка фирма из Бостона направила је подводну камеру и за веома велике дубине: до 11,300 мета-

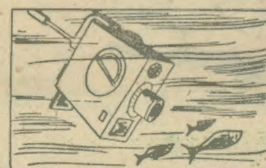

ра. Камера је снабдевена са 30 метара филма а избацује 12 снимака у секунди.

...према недавно спроведеној анкети утврђено је да деца од 6 до 16 година проводе испред телевизијских екрана 500 до 1000 часова годишње или 12 до 24 часа недељно. Ових 500 до 1000 часова годишње представљају износ од 6000 до 12.000

часова за 12 година школовања, или скоро исти број часова колико за тај исти период, деца проведу у школи.

...у старом баварском граду Ашафенбургу налази се једини музеј стеница на свету. Ову необичну колекцију сакупио је доктор Карл Сингер и она је састављена од 103 врсте различитих кућних стеница.

...и Американци ће ускоро на својим друмовима и путевима имати нове паное фосфоресцентне и у живим бојама, а моћи ће да се виде на раздаљини од 400 метара. Панои наранџасте боје означаваће путеве са великим саобраћајем, зелене — да се ту налазе раскрснице, жуте — зашти-

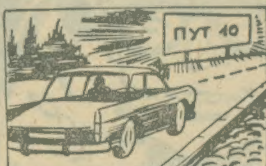

ћене прелазе, плаве — школе, раскршћа у граду и ознаке „стоп“ биће црвене боје.

БЕСПОСЛЕНИ ЕЛЕКТРОНСКИ МОЗГОВИ

СВЕ ДОСКОРА владало је мишљење да ће електронски мозгови, односно електронске рачунске машине и аутомати, избацити на улицу и оставити без посла многе раднике, па чак и високе стручњаке разних привредних грана. Подаци и статистике говорили су о све већој аутоматизацији која је продирала у све гране привреде, па чак и пољопривреде. Међутим, десило се супротно. Стручњаци сматрају да ће електронски мозгови ускоро остати без посла управо због недостатка људске радне снаге способне да их опслужује.

Широко планирана аутоматизација у управи, производњи, па чак и у пољопривреди, помоћу електронских рачунских машина наишла је на непредвиђену препреку — школовање људи који ће знати руковати овим машинама и користити их у одређене сврхе. Наиме, показало се да школовање за овај посао иде много спорије него изградња електронских мозгова. Значи, неће бити „незапослених људи“, већ напротив, бар за једно време, „незапослених електронских мозгова“.

Тренутно за „информацијске роботе“ недостаје више људи но у било којој другој струци. Мада су плате високе, засада се веома мали број младих људи одлучује за овај позив. Свуда недостаје програмских оператора, програмираца, машинских оператора, аналитичара, као и других послужиоца ових „машина које мисле“.

Оскудица у стручњацима ове врсте изазвала је забринутост не само у привреди, већ и код влада многих земаља.

Ево још неколико података који могу да боље илуструју ову савремену кризу. У Енглеској је потребно да се у току следећих десет година дванаест пута повећа број неопходно потребних „специјалиста за податке“. У Француској их је потребно више. Они у овом периоду треба да повећају број ових стручњака двадесет и пет пута.

Свугде у свету постоји велико интересовање за изучавање информацијске науке. Мада је прошло тек 21 година откако је професор Аикен направио прву такву машину, електронске рачунске машине су продрле у скоро сва подручја човекове делатности и стварања. Оне су постале неопходне како у атомским истраживањима, тако и у криминалистичкој полицији, у командним центрима за астронаутику као и у раду великих пекара. Све више се обистињује пророчанство кибернетичара Херберта Симона да је само проналазак писма тако дубоко и свестрано утицао на људску цивилизацију као што ће то учинити електронска рачунска машина.

WALT DISNEY МИКИ

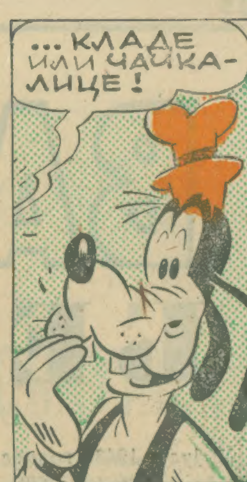

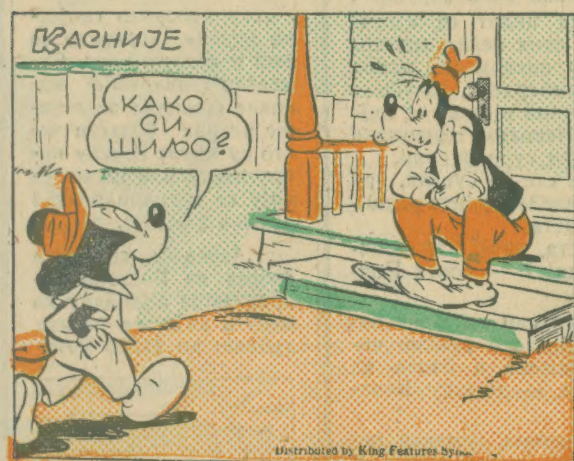

ЏОНИ ХАЗАРД

ФРЕНК РОБИН

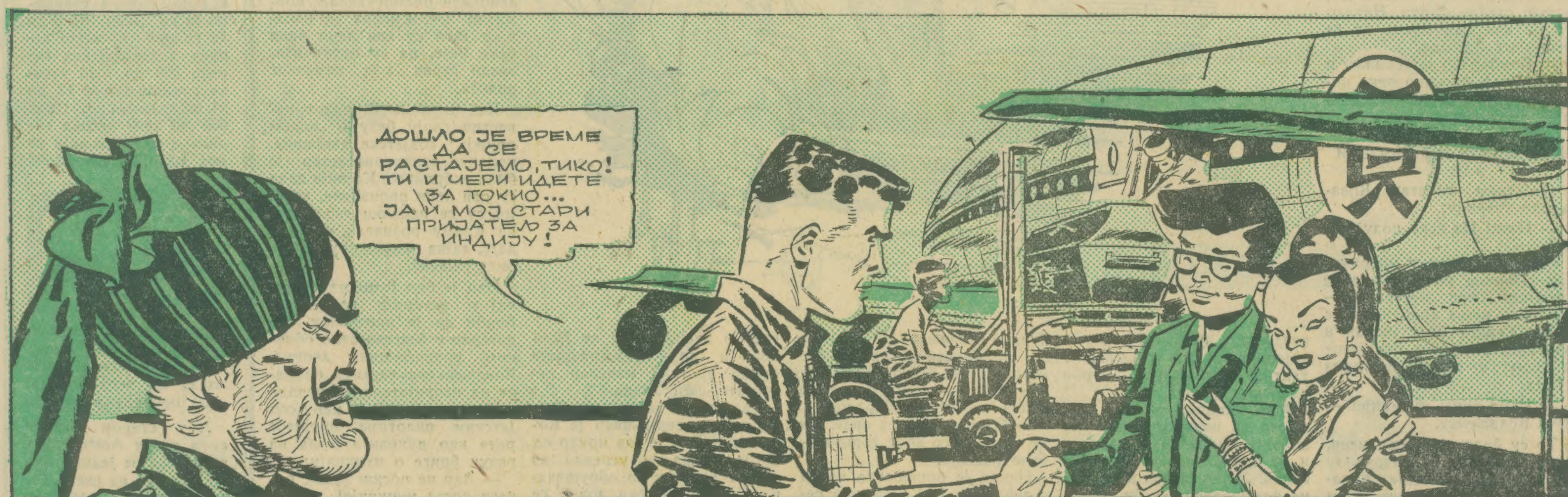

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд, Македонска 31. Жиро рачун број 101-11-1-82. Поштански фах 124. Претплата за нашу земљу: годишња 2.200; полугодишња 1.100, за иностранство: годишња 4.400, полугодишња 2.200 дин. Рукописи се не враћају.